

**ÇOCUK İSTİSMARI MEDYA HABERLERİNİN
ANNELERİN KAYGILARINA VE
ÖNLEM ALMA DURUMUNA ETKİSİ**

Meral GÜVEN
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Duygu ARIKAN

Yüksek Lisans Tezi-2020

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇOCUK İSTİSMARI MEDYA HABERLERİNİN
ANNELERİN KAYGILARINA VE ÖNLEM ALMA
DURUMUNA ETKİSİ**

Meral GÜVEN

**Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Duygu ARIKAN**

**ERZURUM
2020**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
TEŞEKKÜR	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	4
2.1. Çocuk İhmali Tanımı	4
2.1.1. Çocuk İhmalinin Türleri	4
2.2. Çocuk İstismarı Tanımı	5
2.2.1. Çocuk İstismarı Görülme Sıklığı	5
2.2.2. Çocuk İstismarının Türleri	6
2.2.2.1. Cinsel İstismar	6
2.2.2.1.1. Cinsel İstismar Görülme Sıklığı	7
2.2.2.2. Fiziksel İstismar	7
2.2.2.2.1. Fiziksel İstismar Görülme Sıklığı	8
2.2.2.3. Ekonomik İstismar	9
2.2.2.4. Duygusal İstismar	9
2.2.2.5. Sosyal Medya İstismarı	10
2.3. Medya Haberlerinde Çocuk İstismarı	11
2.4. Okul Öncesi Dönemi Çocuk (Oyun Dönemi Çocuk-Fallik Dönem).....	13
2.5. Çocuk İstismarına Karşı Koruyucu Önlemler	13
2.6. Çocuk İstismarının Önlenmesinde Hemşirenin Rolü	16

2.7. Kaygı.....	17
2.7.1. Durumluk Kaygı (State-Acute Anxiety).....	17
2.7.2. Sürekli Kaygı (Trait-Cronic Anxiety).....	18
3. MATERYAL VE METOT.....	19
3.1. Araştırmanın Türü.....	19
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman	19
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	19
3.4. Veri Toplama Araçları	19
3.5. Verilerin Toplanması	22
3.6. Verilerin Değerlendirilmesi	22
3.7. Araştırmanın Etik İlkeleri	23
3.8. Araştırmanın Genellenebilirliği	23
4. BULGULAR.....	24
5. TARTIŞMA.....	35
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	40
KAYNAKLAR	41
EKLER	52
EK-1 ÖZGEÇMİŞ	52
EK-2. ETİK BİLDİRİM VE İNTİHAL BEYAN FORMU.....	53
EK-3. ETİK KURUL ONAY FORMU	53
EK-4. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI RESMİ KURUM İZİNİ	55
EK-5. SORU FORMU	57
EK-6. DURUMLUK-SÜREKLİ KAYGI ENVANTERİ	60
EK-7. BİLGİLENDİRİLMİŞ OLUR FORMU.....	62
EK-8. TEZ ADI DEĞİŞİKLİĞİ BİLDİRİM FORMU	63

TEŞEKKÜR

Tez araştırmamın her aşamasında bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, yol gösteren ve destek olan değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Duygu ARIKAN'a

Yüksek lisans ders dönemim boyunca desteğini esirgemeyen hocam Prof. Dr. Fatma GÜDÜCÜ TFEKCI'ye, araştırmanın istatistiksel değerlendirmesine katkı veren Doç. Dr. Cantürk ÇAPIK'a, jüri olarak katılan ve tezimin şekillenmesinde katkısı olan Doç. Dr. Nazan GÜRARSLAN BAŞ'a

Ağrı İl Milli Eğitim Müdürlüğü yöneticilerine, araştırmamı yaptığım okullardaki yöneticilere, oğretmenlere ve araştırmaya katılmayı kabul eden annelere,

Benim için değerli olan AİLEME çok teşekkür ederim.

Meral GÜVEN

ÖZET

Çocuk İstismarı Medya Haberlerinin Annelerin Kaygılarına ve Önlem Alma Durumuna Etkisi

Amaç: Araştırma, çocuk istismarı medya haberlerinin annelerin kaygılarına ve önlem alma durumuna etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metot: Tanımlayıcı tipte olan araştırmanın verileri, Ağrı il merkezinde bulunan Seyit Ali Onbaşı ve Kardelen Anaokullarından toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini rastgele seçilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 3-6 yaş çocuğu olan 243 anne oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak “Soru Formu” ve “Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri” kullanılmıştır. Veriler, SPSS for Windows 22 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde sayı, yüzdeler, en az ve en çok değerler ile ortalama ve standart sapmaların yanı sıra, Bağımsız gruplarda t testi, Varyans, Pearson korelasyon, Mann Whitney, Kruskal Wallis ve Spearman Korelasyon Analizi, Cronbach α kat sayısı, Kurtosis ve Skewness kat sayıları kullanılmıştır.

Bulgular: İstismar haberlerinden etkilenme ve istismar haberleri sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusunun etkilenme durumuna göre DKÖ ve SKÖ puanı anlamlı olarak değişmektedir ($p<0.05$). Çocuğu yalnız bırakmamak ile SKÖ puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$). Mahremiyet hakkında bilgi veririm, özel bölgeler hakkında bilgi veririm ve çocuğumla aramda “şifre koyarım” ben olmadığım zamanlarda onunla iletişime geçecek kişiye şifrenin ne olduğunu sormasını isterim yanıtlarına göre DKÖ puan ortalaması farkı ve SKÖ puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$). İyi kötü dokunuş hakkında bilgi verme ve çocukla kurulan iletişimlerde kendini ifade etmesine müsaade etme sorularına verilen yanıtlara göre SKÖ puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$)

Sonuç: Annelerin kaygı düzeyleri hafif düzeydedir. İstismar haberlerinden etkilenme ve istismar haberleri sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusu ile kaygı arasında ilişki vardır.

Anahtar Kelimeler: Anne, çocuk istismarı, hemşire, kaygı, medya, önlem

ABSTRACT

The effect of child abuse media news on mothers' anxiety and the situation of taking precaution

Aim: The research is done for the purpose of analyzing the effect of child abuse media news on mothers' anxiety and the situation of taking precaution.

Material and Method: The data of the descriptive study is collected from Seyit Ali Onbaşı Pre-School and Kardelen Pre-School in the city center of Ağrı. The sample of the study is composed of 243 mothers accepting participating in the study and chosen randomly, having 3-6 ages children. "Question Form" and "State-Trait Anxiety Inventory" are used as a data collection tools. The data is analyzed with SPSS for Windows 22 packaged software. Independent Samples t-test, Variance, Pearson Correlation, Mann Whitney U, Kruskal Wallis and Spearman Correlation Analysis, Cronbach Index, Kurtosis and Skewness Indexes as well as number, percentage, the mean with the minimum and maximum values and the standard deviation are used in the analysis of the data.

Results: State Anxiety Inventory (SAI) and Trait Anxiety Inventory (TAI) scores have changed significantly in accordance with the affection from the news of abuse and the affection of the sense of trust towards immediate vicinity ($p < 0.05$). The score average difference between standing with the child and Trait Anxiety Inventory (TAI) is statistically significant ($p < 0.05$). The difference between State Anxiety Inventory (SAI) and Trait Anxiety Inventory (TAI) scores is statistically significant according to the answers as "I inform my child about the privacy", "I inform my child about the private parts on the body" and "I create a password between me and my child and I want my child to ask the person about this password when I am not with my child" ($p < 0.05$). Trait Anxiety Inventory (TAI) score average is statistically significant according to the answers of the questions of giving information about the well-intentioned touching and ill-intentioned touching and letting the child's self-expression while communicating with the child ($p < 0.05$).

Conclusion: It is determined that the anxiety level of the mothers is at low level. It is determined that the affection from the news of abuse and the sense of trust towards immediate vicinity after the news of abuse is related with the anxiety.

Keywords: Anxiety, child abuse, media, mother, nurse, precaution

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
ÇHS	:	Çocuk Hakları Sözleşmesi
Çİİ	:	Çocuk İstimarı ve İhmali
DKÖ	:	Durum Kaygı Ölçeği
DSÖ (WHO)	:	Dünya Sağlık Örgütü
SKÖ	:	Sürekli Kaygı Ölçeği
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	:	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
WHO	:	World Health Organization

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablo No</u>	<u>Sayfa No</u>
Tablo 3.1. Annelerin Durumluk Sürekli Kaygı Düzeyleri	21
Tablo 3.2. Durumluk Sürekli Kaygı İç Geçerlilik Katsayıları	21
Tablo 3.3. Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Testler	22
Tablo 3.4. Çalışmada Yer Alan Sürekli Değişkenlerin Dağılımı.....	23
Tablo 4.1. Anne ve Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı.....	24
Tablo 4.2. Annelerin Medyada İstismar Haberlerini Takip Etme ve Etkilenme Durumlarının Dağılımı.....	25
Tablo 4.3. Annelerin İstismara Karşı Aldıkları Önlemlerin Dağılımı	25
Tablo 4.4. Annelerin Medyada İstismar Haberlerini Takip Etme ve Etkilerine Göre Durumluk -Sürekli Kaygı Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	28
Tablo 4.5. Annelerin İstismara Karşı Aldıkları Önlemlere Göre Durumluk -Sürekli Kaygı Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	30

1. GİRİŞ

Çocuğa karşı kötü muamele, çocuğu olumsuz etkileyen önemli toplumsal sorunlardan biridir.¹ Ülkelerdeki kültürel farklılıklardan kaynaklanan çocukla ilgili değerlerin, kabul edilen ve uygulanan disiplin yöntemlerinin farklı olmasından dolayı çocuk istismarını evrensel olarak tanımlamak zordur.²

Çocuk istismarı, kaza dışında herhangi bir nedenle başka bireyler tarafından çocuğa fiziksel, ruhsal ve cinsel yönden zarar verecek şekilde davranılmasıdır.³ Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) çocuk istismarını; “Çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan tüm davranışlar” şeklinde tanımlamıştır.⁴

DSÖ 2016 yılı verilerine göre, dünyada cinsel istismara uğrayan çocuk oranı; kızlarda %18, erkeklerde ise %8, fiziksel istismara uğrayan çocuk oranı; %23, duygusal istismara uğrayan çocuk oranı; %36, fiziksel ihmale uğrayan çocuk oranı; %16'dır.⁵ Yapılan araştırma sonuçlarına göre kız çocuklarının istismar edilme oranı, erkek çocuklarından fazladır.⁶⁻⁸

Çocuk istismarına karşı farkındalığın artışında internet ve haber kaynaklarının çoğalması etkili olabilir.³ Günümüzde insanların iletişim ve etkileşim şekilleri değişmiş, mahremiyet ve özel yaşam oldukça paylaşımına açık hale gelmiştir.⁹ Dünyada ve ülkemizde internet kullanıcısı oranının artmasıyla, sosyal platformlarda ebeveynlerin çocuklarının fotoğraflarını veya her hallerini paylaşması çocuk istismarını tetikleyici etkiler oluşturabilmektedir.^{9, 10} Ayrıca görsel olsun yazılı olsun medya haberleri, çocuk istismarını tetiklesede aynı zamanda çocuk istismarına karşı farkındalık oluşturmaktadır.^{3, 11}

Dünyada ve ülkemizde önemli bir sorun olarak karşımıza çıkan istismardan, yeni nesillerin korunması için problemin kişisel ve toplumsal olarak incelenmesi, çocuk istismarını önleme yaklaşımlarının artırılması ve uygulanması gerekmektedir.³

Çocuk istismarı açısından en kritik dönemlerden biri olan okul öncesi dönemde çocuğun eğitim ve gelişiminde anneler önemli bir etkiye sahiptir.¹² Bu nedenle özellikle annelerin bilinçlendirilmesine ilişkin çalışmaların yapılması önerilmektedir.¹³ Sürekli değişim ve gelişim içerisinde olan çocuklar, yetişkinlerin desteğine ihtiyaç duyarlar. Çocukların gelişimlerinin desteklenmesi, ileride oluşabilecek sorunların önlenmesinde önemli rol oynar.^{3,6}

Çocuk istismarını önlemede en etkili yöntemlerden biri eğitimidir. Çocuğun eğitiminde okul, aile, ebeveyn ve sağlık çalışanlarının istismar konusunda bilgi sahibi olması önemlidir.¹⁴ Çocuğun, yaşı ve gelişimine uygun cinsel farkındalık eğitimlerinin verilmesi, bedenini tanıması, yaklaşık olarak 2 yaşından itibaren özel bölgelerine dokundurtmama hakkının olduğunu bilmesi, iyi ve kötü dokunma arasındaki farkı bilmesi, sır saklamaması, istemediği durumlarda “hayır” demeyi öğrenmesi ve aile ile çocuk arasında etkili iletişim oldukça önemlidir.^{3,14}

Son zamanlarda artan istismar haberlerinin annelerin kaygılarını etkilediği ve bunun sonucu olarak toplumdan izole çocukların yetiştiği, alınması gereken önlemler konusunda annelerin yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Çocuk istismarının önlenmesi noktasında güçlendirilmesi için öncelikle annelerin farkındalıkları, bilgi sahibi olmaları oldukça önemlidir.

AMAÇ

Çocuk istismarı medya haberlerinin annelerin kaygılarına ve önlem alma durumuna etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

ARAŞTIRMA SORULARI

- Anneler medyadan istismar haberlerini izliyor mu?
- Anneler istismar haberlerinden etkileniyor mu?
- Anneler çocuklarını istismardan korumak için önlem alıyor mu?
- Çocuk istismarı haberlerinin annelerin kaygısı üzerine etkisi nedir?
- Annelerin kaygı düzeyleri ile aldıkları önlemler arasında ilişki var mıdır?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Çocuk İhmali Tanımı

DSÖ çocuk ihmalini; “Çocuğun beslenme, sağlık, barınma, giyim, eğitim, korunma ve gözetim gibi temel gereksinimlerinin onun bakımını üstlenen ana-babası ya da diğer yakınları tarafından karşılanamaması” olarak tanımlamaktadır.⁴

Çocuk ihmali anne-baba ve çocuk arasındaki iletişim eksikliği, sevgi eksikliği, çocuğun beslenme ihtiyacının giderilmemesi, yalnız bırakılması, tıbbi ihtiyaçlarının karşılanmaması, eğitiminin sağlanmaması gibi çocuğun gelişimini olumsuz etkileyen, çocuğun temel bakım gereksinimlerinin yeterince karşılanmadığı davranışlar olarak ifade edilebilir.^{15, 16}

Çocuk ihmalini belirlemek istismar kadar kolay değildir ve ölüm ya da ciddi bir yaralanmayla sonuçlanmamışsa çoğu kez göz ardı edilmektedir.¹⁷

2.1.1. Çocuk İhmalinin Türleri

Duygusal ihmal, çocuğun gelişimine katkıda bulunacak duygusal desteğin sağlanmasındaki yetersizliktir.¹⁷

Sağlık ihmali, çocuğun tıbbi gereksinimlerinin önemsenmemesi, karşılanmamasıdır.¹⁷

Eğitim ihmali, çocuğa uygun eğitim olanaklarının sağlanmaması, eğitim desteğindeki yetersizliktir.¹⁷

Fiziksel ihmal çocuğun, besin ihtiyacının karşılanmaması, giyim, temizlik ya da gerekli bakımın sağlanmamasına bağlı olarak zarar görmesidir.¹⁸

Acehan ve arkadaşlarının aktardığına göre çocuğun cinsel kimliklerine uygun davranmaya başladığı 2 yaşından sonra çocuğun, cinsiyetine ve yaş dönemine uygun davranılmaması, giydirilmemesi, oyuncak alınmaması cinsel ihmaldir.¹⁹

2.2. Çocuk İstismarı Tanımı

DSÖ (1999) çocuk istismarını; “Çocuğun hayatına, sağlığına, gelişimine, güven, sorumluluk ve becerilerle ilgili genel değerlerine zarar vermek” şeklinde tanımlamaktadır.²⁰

Yavuzer²¹ çocuk istismarını; yetişkin bir kişi tarafından, çocuğa fiziksel, duygusal ve cinsel yönden olumsuz etkileyecek şekilde zarar vermesi olarak tanımlamaktadır.

Taner ve Gökler²² çocuk istismar ve ihmalini (Çİİ); çocuğun bakımından sorumlu bir birey tarafından çocuğa yöneltilen, sosyal normlar ve bu konuda çalışan uzmanlar tarafından uygun olmayan ya da zarar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini olumsuz etkileyen, çocuğu fiziksel, duygusal, sosyal ya da cinsel açıdan olumsuz etkileyen, güvenlik ve sağlığına zarar veren davranışlar olarak tanımlamaktadır.

Amerikan Psikoloji Birliği (2002) Çİİ; “etkileri, sıklığı ve içeriği nedeniyle çocuğun duygusal ve sosyal sağlığını etkileyen önemli bir halk sağlığı sorunu” olarak tanımlamaktadır.²³

Çocuk istismarı; yetişkin bireyler tarafından uygulanan çocuğu cinsel, fiziksel, ruhsal ve ekonomik yönden olumsuz şekilde etkileyen ve hatta bazen ölümlü sonuçlanan davranışlar olarak ifade edilebilir. Çocuk istismarı ve ihmalini birbirinden ayıran özellik ise istismarın ihmale göre daha aktif bir kavram olmasıdır.^{15, 16}

Derman’a¹⁷ göre “ihmal” gerçekleştirilmesi gereken davranışların gerçekleştirilmemesi, “istismar” ise gerçekleştirilmemesi gereken davranışların gerçekleştirilmesi olayıdır.

2.2.1. Çocuk İstismarı Görülme Sıklığı

Dünyada ve ülkemizde hem tıbbi hem de toplumsal bir sorun olan çocuk istismarına ilişkin vakaların tamamının bildirilmemesi, inkâr edilmesi, tanı konulmasındaki güçlükler ve olayın gizlenmesi gibi durumlar sorunun önemini

artırmaktadır.¹⁵ Amerika Birleşik Devletleri (ABD) 2018 yılı Çocuklara Kötü Muamele (Child Maltreatment) raporu verilerinde, Çİİ vakalarının yaklaşık olarak 678.000 olduğu, her 1000 çocuktan 9.2'sinde görüldüğü belirtilmiştir.⁸ Hillis ve ark²⁴ yaptığı çalışmada 2-17 yaş arasında 1 milyar çocuğun kötü muameleye maruz kaldığını ve önlem alınması için gerekli çalışmaların yapılması gerektiğini belirtmiştir.

2010 yılında ülkemizde Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından yapılan çalışmada; duygusal istismar, fiziksel istismar, ihmal ve cinsel istismarın sırasıyla %51, %43, %25 ve %3 oranında görüldüğü belirtilmiştir.²⁰

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2014 yılında istismara uğrayan çocuk sayısı 74.064 iken 2016 yılında bu sayı 83.552'ye artmıştır.²⁵

2.2.2. Çocuk İstismarının Türleri

2.2.2.1. Cinsel İstismar

Cinsel istismar, yetişkin birey tarafından çocuk ya da ergene yönelik olarak, onay ve eşitliğin olmadığı koşullarda baskı, kandırma ya da tehdit sonucu görülen her türlü cinsel doyum veya cinsel davranışa maruz kalması olarak tanımlanmaktadır.^{26, 27}

Çocukların cinsel istismarında istismar eden kişi; yetişkinler olabileceği gibi, başka çocuklarda olabilir.²⁸ İstismar edenin başka bir çocuk olduğu durumlarda, çocuklar arasındaki yaş farkının 4 yaştan fazla olması, küçük çocuğun ikna ya da zorla cinsel yönden mağdur edilmesi cinsel istismar olarak ele alınır.¹⁴

Her iki çocuğun 4 yaşından küçük olduğu ya da iki çocuk arasındaki yaş farkının 4 yaştan az olduğu ve çocukların davranışı anlayacak olgunlukta olmadığı durumlarda, çocukların birbirlerinin mahrem bölgelerine dokunması ya da göstermesi tarzındaki davranışlar zorlama olmadığı durumlarda cinsel oyun olarak değerlendirilmektedir.²⁹

2.2.2.1.1. Cinsel İstismar Görülme Sıklığı

Çocuk cinsel istismarına özellikle 10 yaş altındaki 3-6 yaş grubunda daha sık rastlanılmaktadır. Çocukların bu yaş grubunda cinsellikle ilgili bilgilerinin olmaması, istismarcının bu çocukları tercih etmesinin en önemli nedenidir.³⁰

Çocuk cinsel istismarı, genelde yıllarca sürebilen, sık rastlanılan ve çoğunlukla gizli kalan bir durum olduğu için doğru vaka sayılarına ulaşmak kolay değildir. Çünkü mağdurların sadece %15'inin bildirildiği düşünülmektedir. Kız çocuklarında görülme olasılığı erkek çocuklarına oranla daha fazladır.^{22, 27}

Cinsel istismar türleri

- **Temas içermeyen cinsel istismarlar:** Cinsel içeriği olan konuşmaları, röntgenciliği ve teşhirciliği içeren istismar şeklidir.
- **İnterfemoral ilişki:** Penetrasyonun bulunmadığı, sürtünmenin bulunduğu istismar şeklidir.
- **Cinsel dokunma:** İstismarcının mağdurun özel bölgelerine dokunması ya da kendi özel bölgelerine mağdurun zorla dokunmasını sağladığı istismar şeklidir.
- **Cinsel penetrasyon (Irza geçme):** Anal ilişki, genital ilişki, objelerle vb. penetrasyon şeklinde olan istismar şeklidir.
- **Cinsel sömürü:** Çocuk pornografisi ve çocuk fuhuşunu içeren istismar şeklidir.²⁶

2.2.2.2. Fiziksel İstismar

İstismar türleri içinde en kolay belirlenebilen istismar türü olan fiziksel istismar; en geniş anlamda “çocuğun kaza dışı yaralanması” olarak tanımlanmaktadır. DSÖ tarafından “çocuğun ebeveynleri ya da bakmakla yükümlü bireylerin kasıtlı eylemleri sonucunda fiziki zarar görmesi ya da buna müsaade edilmesidir” şeklinde

tanımlanmaktadır. UNICEF ise fiziksel istismarı; “kazara olmayan, yasaklanmış, çocuğa acı veren, gelişme ve işlevselliğinde sürekli zarara yol açabilecek şiddet hareketinin yapılması” şeklinde ifade etmektedir.^{31, 32}

Fiziksel istismar; 18 yaşından küçük bireyin ebeveynleri ya da bakımından mesul birey veya toplum tarafından sağlığını olumsuz etkileyecek şekilde fiziksel zarara uğraması, yaralanması ya da yaralanma riski taşımasıdır.³³

Fiziksel istismar sonucu oluşan doku hasarı incinme, kırık, yırtık, yanık, delici yaralanma, organ yırtılmaları ve organ fonksiyon bozuklukları şeklinde görülebilir. Ayrıca vurma, sıcak, kimyasal veya kostik maddeler ile ilaçların kullanılması sonucu oluşan yaralanmalarda istismar olarak kabul edilir.³⁴

Sarsılmış Bebek Sendromu: Çocuk istismarının en ağır türlerinin biridir ve bu istismar türüne maruz kalma 5 yaşına kadar görülmekle birlikte özellikle 6 ayın altındaki çocuklarda daha sık görülür. Çocuğa bakım veren kişinin küçük yaştaki çocuğu büyük bir kırgınlık ile sallaması sonucu beyinde ciddi hasarların oluşması olarak tanımlanır.³⁵

“Munchausenby Proxy” Sendromu (Polle Sendromu): Ebeveynin çocuğunda gerçekte olmayan bir hastalık olduğunu ifade etmesi sonucu meydana gelen her türlü durumu tanımlamaktadır. Çocukta fizyolojik açıdan basit bir şekilde açıklanamayacak şekilde tuhaf bulgular varsa ve bu bulgular yalnız ebeveynin yanında oluyorsa bu sendromdan kuşku duyulmalıdır. Çocuk doğrudan ebeveynin ifade ettiği gerçekte olmayan hastalık sonucu veya yanlış ifade edilen hastalığın tanı ve tedavi uygulamaları sonucu zarar görmektedir.³⁵

2.2.2.2.1. Fiziksel İstismar Görülme Sıklığı

Fiziksel istismar sık görülen bir durum olmasına rağmen, genelde “kaza” olduğu düşünülerek yaygınlığının belirlenmesinin oldukça zor olduğu ifade edilmektedir. Araştırmalar kız ve erkek çocuklarda fiziksel istismara uğrama olasılığı arasında önemli

fark olmadığını, en sık 4-8 yaş döneminde yaşandığını, yaş ilerledikçe istismarın azaldığını göstermiştir.²²

Fiziksel istismar, genelde hafif yaralanmalarla görülüp, bildirilmediği takdirde giderek şiddetinde artış göstererek çocuklarda önemli fiziksel yaralanmalara ve bazen ölüme neden olan ciddi bir sağlık problemidir.²⁹

2.2.2.3. Ekonomik İstismar

Çocuğun gelişimini kısıtlayan, haklarının göz ardı edildiği işlerde ucuz işgücü olarak çalışması ya da çalıştırılması ekonomik istismar olarak tanımlanmaktadır.³⁶

Ekonomik istismarın sebebi ailenin eğitim düzeyinin düşük olmasına, sosyoekonomik düzeyin yetersizliğine, göçe bağlı olarak meydana gelen ekonomik sorunlardır. Ekonomik sebeplere bağlı olarak meydana gelen çocuk işçiliği bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk işçiliğine neden olan başka bir faktör ise aile fertlerinin çocuğun küçük yaşta çalışmasıyla hayatın zorluklarını öğrenebileceği düşüncesine sahip olmalarıdır. Bu durum ekonomik istismarın yanı sıra diğer istismar türlerinin meydana gelmesine ve çocuk üzerinde olumsuz sonuçların görülmesine sebep olmaktadır.³⁷

2.2.2.4. Duygusal İstismar

UNICEF duygusal istismarı “çocuğun nitelik, kapasite ve arzularının sürekli kötülenmesi, sosyal ilişki ve kaynaklarla ilişkisinden yoksun bırakılması, çocuğun sürekli olarak insanüstü güçlerle, sosyal açıdan ağır zararlar verme ya da terk etme ile tehdit edilmesi, çocuktan yaşına ve gücüne uygun olmayan taleplerde bulunulması ve çocuğun topluma aykırı düşen çocuk bakım yöntemleri ile yetiştirilmesi” olarak tanımlanmıştır.¹⁵ Çocuğun duygusal istismarı tek başına görülebileceği gibi fiziksel, cinsel istismarın sonucu olarakta görülebilir.³⁸

Çocuğa duygusal olarak yokmuş gibi davranılması, gereksinimi olan sevgi ve ilginin sağlanmaması, gelişimini olumsuz etkileyen her türlü aşağılama, reddetme, suçlama gibi söylem ve tutuma maruz bırakılmasıdır. Genellikle sözlü istismar şeklinde gerçekleşen duygusal istismar çocuğu reddetme, mahcup edecek şekilde ceza verme, fiziksel ve duygusal temastan alıkoyma gibi davranışları kapsamaktadır. Anne baba ya da çocuğun bakımından sorumlu kişi çocuğa sevgi ve destek vermeden, yol göstermeden, daima tenkit eder, tehdit eder, küçümser, hor görür veya reddeder. Çocuk hareketlerinde fazla agresiflikten pasifliğe kadar aşırılıklar gösterir. Çocuk fiziksel, duygusal veya entelektüel gelişiminde olumsuz olarak etkilenir.³⁹

Duygusal istismar oldukça fazla görülmesine rağmen, ortaya çıkmasında, tanımlanmasında ve yasal olarak ispat edilmesinde zorluklarla karşılaşmaktadır.²²

2.2.2.5. Sosyal Medya İstismarı

İnternet kullanımının artması, bilgisayar teknolojisi ile beraber mobil teknolojinin ilerlemesi sonucu sosyal medya olarak adlandırılan bir alan meydana gelmiştir.⁴⁰ Sosyal medya etkileşime, iletişime, paylaşımaya olanak tanıyan, kullanıcıları ve toplulukları aktif kılan platformları kapsamaktadır.⁴¹

Ebeveynlerin çocuklarının fotoğraflarını, haberlerini sosyal medya hesaplarında paylaşması literatürde “sharenting” olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram share (paylaşma) ve parent (anne-baba) kelimelerinin birleşiminden türetilmiş ve anne-babaların sosyal medyada çocukları hakkında düzenli olarak bilgi paylaşması şeklinde tanımlanmaktadır.⁴² “Sharenting” ile ilerleyen zamanlarda çocuklar, bizlerden farklı bir gizlilik kavramı ile büyüyecek ve her şeyin aleni olarak paylaşılabilmesi onlar için normalleşecek, gizlilik kavramının önemi azalacaktır.⁴³

Mobil teknolojinin gelişmesiyle sosyal medyaya akıllı telefon, tablet bilgisayar gibi kanallarla istediğimiz yer ve zamanda ulaşabiliriz. Teknolojik gelişmeler hayatımıza

birçok kolaylık sağlamasına karşın sosyal medya aracılığı ile bazı kişilik hakkı ihlallerine neden olmaktadır. Sosyal medya kullanıcısı olan kişiler, kendilerinin ve çevresindeki kişilerin rızası olarak ya da olmadan bireylere ait paylaşımlarda bulunmaktadır. Günümüzde aileler çocuklarının tüm durumunu kayıt altına almakta ve gerekli hassasiyeti göstermeden paylaşımlarda buldukları görülmektedir.⁴⁰

Ebeveynler çocuğun haklarını korumakla sorumludur. Sosyal ağlarda yetişkinlerin, kendi fotoğraf ve videolarını belirli sınırlar içerisinde paylaşmasında bir mahzur bulunmamaktadır. Ancak kendi için karar verme yetkisine sahip olmayan çocuklarla ilgili paylaşımlarda bulunulması, çocuğun istismarına neden olabilir. İnternet ve sosyal medya kullanımının çoğalması, pedofili “çocuk istismarcısı” davranışlarının çoğalması için bir risk oluşturmaktadır.⁴⁴

2.3. Medya Haberlerinde Çocuk İstismarı

Medya, modern toplumların en önemli toplumsallaşma, haberleşme ve kendini ifade etme araçları olarak kullanılmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte toplumsal hayat ve toplumsal yapıda değişim geçirmektedir ve bu değişimden etkilenen toplumsal kurumlardan birisi de medyadır. Medya, geleneksel halini kaybetmiş ve internet tabanlı, interaktif bir yapıya sahip yeni medya kavramıyla karşımıza çıkmaktadır.⁴⁵ Yeni medyanın ortaya çıkması geleneksel medyanın etkisini tümüyle kaybettiği anlamına gelmemektedir. Geleneksel medya yeni şartlara adapte olarak internet medyası ile etkileşime girmiş ve böylece internet gazeteciliği gibi yeni kavramlar ortaya çıkmıştır.⁴⁶

Çocuk ve çocuk hakları günümüzde her ne kadar yasalar önünde korunuyor olsa da medyada yetişkinlerin söz sahibi olduğunu görmek mümkündür. Çocuğu ve çocuk haklarını koruyan bir habercilik anlayışına sahip olan çocuk odaklı habercilik, çocuğu medyada daha çok görünür kılmayı hedeflemektedir ve haberler çocuk haklarına uygun

olacak biçimde sunulmakta, haberlerde çocukların haklarını ihlâl edecek ögelere yer verilmemektedir.⁴⁷

Duran⁴⁸ medyada çocuk hakları ihlaline sebep olan iki önemli problem ile ilgili uyarıda bulunmaktadır. Birincisi çocuk odaklı olup hak ihlaline neden olan haberlerken, ikincisi haber konusu direkt çocuk olmamakla birlikte içinde çocuğu göz ardı ederek, çocuk perspektifini yok sayarak yapılan hak ihlalleridir.

Arcan⁴⁹ çalışmasında günümüze kadar çocukların istismar ya da sömürüye uğradıklarında haber değeri olarak medyaya sunulduklarını ifade etmektedir.

Özdemir⁵⁰ yazılı basında çocuk istismarı ile ilgili 356 haberi incelediği araştırmada, gazetelerde yer alan istismar haberlerinin %70'inin (249 haber) çocuğa yönelik cinsel istismarı içerdiğini belirtmiş, %50.3'ünde istismara uğrayan çocukların isim ve soyisimlerinin sadece baş harfleri ile verildiği, %27.6'sında isimlerin açık biçimde verildiği ve %5'inde sadece isimlerine yer verildiği ifade edilmiştir, çocukların isimlerine yer verilmeyen haber oranı ise %17.1 olarak belirtilmiştir ve çocukların isimlerine açık biçimde yer verilmeyen haberlerin bir kısmında kimlik tahmini yapılabilir durumda olduğu ifade edilmiştir. İncelenen gazetelerde istismara uğrayan çocukların fotoğraflarının kullanıldığı haber sayısı 128 iken fotoğrafsız haber sayısının 228 olduğu belirtilmiştir.

Eşgin⁵¹ yaptığı araştırmada gazetelerin medyada çocuk istismar haberlerine yönelik gerekli hassasiyetin gösterilmediğini bu yüzden çocukların sağlıklı gelişimi, aile bütünlüğünün korunması ve toplum üzerinde sosyo-psikolojik açıdan önemli sorunlara sebep olabileceğini belirtmiştir. Medyada çocuk istismar haberlerinin yazılı basında giderek arttığını ve bu haberlerin farkındalık oluşturmak ve önlemek için uzman görüşünün alınmasından ziyade haber niteliği açısından kullanılmak istendiğini belirtmiştir.

Güner'in⁵² aktardığına göre, Ziyalar ve Salihoğlu'nun yaptıkları araştırmada haberlerin çok az bir kısmında çocuğun başarısını anlatan haberler olduğu, büyük çoğunluğu ise adli haberlerin oluşturduğu belirtilmiştir. Çocukların haberlerde bulunmasının sebebi habere konu olan vakanın aydınlatılmasından ziyade çocuğun haber değeri olarak görülmesidir. Ancak çocukların bir haberin öznesi olarak görülmesi çocuklara zarar verebilmektedir. Çocuğun yalnızca haber öznesi olarak görülmesi bile çocuğun istismar edilmesi sonucunu meydana getirmektedir.⁵²

Çocukların ihmal ve istismardan korunmasına yönelik mücadelede özellikle devlet olmak üzere, uluslararası uzmanlık örgütleri, sivil toplum örgütleri, kitle iletişim araçları, aile ve toplum üyelerinide içeren multidisipliner bir çalışma ile ele alınması gerekmektedir.⁵³

Medya araçları cinsellik, kötü muamele, negatif örnek oluşturabilecek davranışlar gibi olumsuz içerikten çocukların korunması hususunda ebeveynleri bilgilendirme ve uyarmanın esas görevlerinden biri olduğunu dikkate almalıdır.^{49, 54}

2.4. Okul Öncesi Dönemi Çocuk (Oyun Dönemi Çocuk-Fallik Dönem)

3-6 yaş arası dönemdir. Çocuğun dil dağarcığı, konuşması zenginleşir, her şeyi tanımak, öğrenmek isterler ve bunun sonucu olarak çok soru sormaya eğilimlidirler. Çocuk oyun kavramıyla birlikte sosyalleşmiştir; arkadaşlık etmek, birlikte oynamak ve paylaşmak gibi özellikler öne çıkar. Oyun, çocuğun motor beceri gelişiminde, bilişsel yetilerinin gelişmesinde, toplumsal ve duygusal gelişmelerinde önemli bir yere sahiptir. Ayrıca cinsel kimlik gelişimi ve cinsel rol davranışlarının ortaya çıktığı dönemdir. Çocuğun cinsel kimliğinin şekillenmesinde en belirleyici sosyal ortam ailedir.²⁹

2.5. Çocuk İstismarına Karşı Koruyucu Önlemler

Çocuk istismarına karşı koruyucu önlemler birincil (primer), ikincil (sekonder) ve üçüncül (tersiyer) korunma olmak üzere 3 başlık altında toplanmaktadır. Primer korunma;

istismar ve ihmalin ortaya çıkmasını önlemeye yönelik tedbirleri, sekonder korunma; erken tanı ve tedaviyi, tersiyer korunma ise istismar ya da ihmale maruz kalmış çocuğun rehabilitasyon sürecini kapsamaktadır.⁵⁵

Bireyin zihinsel gelişiminin şekillendiği 0-8 yaş arasında, kişilik özelliklerinin oluştuğu belirtilmektedir. Bu yaş aralığında çocuğa ve ebeveyne verilen kaliteli eğitim ile birçok sosyal problemin önlenmesine destek sağlanabilir.²³

Çocuk istismarı ve ihmalinin meydana gelmeden önlenmesi yapılması gereken önemli adımlardan biridir. İstismarın gerçekleşmeden önlenmesinde, önlem ve koruma amacı ile yapılacak olan eğitimler, toplumu bilgilendirme çalışmaları dikkat edilmesi gereken hususlardan biridir.¹⁵

İstismarın önlenmesi için yapılan çalışmaların, mağdur çocuğa yönelik olarak yapılacak olan tedavi, terapi, rehabilitasyon ve izleme gibi çalışmalardan daha fazla faydası ve etkisi olduğu bildirilmiştir.^{35, 56}

Çocuklara yaş ve gelişim düzeylerine uygun olarak cinsel istismar farkındalık eğitimlerinin verilmesi, ortalama iki yaşından itibaren özel bölgelerine dokunulunca “hayır” demelerinin öğretilmesi, bedeninin ona ait olduğunun anlatılmaya çalışılması, kendisine dokundurtmama hakkının olduğunun öğretilmesi, özel bölgelerini öğrenmesi, iyi kötü dokunuş arasındaki farkı ayırt edebilmesi, istemediği şekilde çocuğa dokunulması durumunda güvendiği bir yetişkine olayı anlatması, sır saklamaması gibi konular eğitim olarak ele alınabilir.^{3, 26}

Cinsel eğitim ve istismardan korunmaya yönelik bilgilerin çocuklara anlatılması konusunda nasıl bir yol izlenmesi tartışılan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsel eğitim, bilgi öğrenme, konu ile alakalı davranış geliştirme, sosyal değerler, bireyler arası iletişim ve mahremiyet konularını içine alan bir eğitimidir. Okul öncesi dönemde cinsel

eğitimin içeriği; çocukların cinsel içerikli soruları, bedeni hakkında yeterli bilgiye sahip olması ve istismara karşı korunması şeklinde sınıflandırılmaktadır.⁵⁷

Okul öncesi dönemde istismardan korunma eğitimi verilirken bu konular dikkat edilmesi gereken hususlardır:

- Çocuklara özel bölgeleri anatomik isimleriyle (vulva/penis gibi) öğretilmelidir.
- Özel bölgelerine başka birinin dokunmaması gerektiği öğretilmelidir. (Sağlık çalışanlarının bile çocuğun annesi ya da babası yanındayken özel bölgelerine dokunabileceği söylenmelidir.)
- Anne ya da babanın bilgisi olmadan bir yabancıyla ya da tanıdık biriyle bir yere gidilmemesi, verilecek yiyeceklerin yenilmemesi gerektiği anlatılmalıdır.
- Çocuğun bedenine izinsiz dokunulmaması gerektiği anlatılmalıdır. Sarılmak ya da öpmek için bile çocuk izin vermiyorsa bu konu hakkında zorlanmaması gerektiği öğretilmelidir.
- Çocuklara istemedikleri bir durumda “hayır” demesi gerektiği öğretilmelidir.
- İyi dokunuş ve kötü dokunuş hakkında çocuğa bilgi verilmelidir. (Özel bölgelerine dokunulması kötü dokunuştur. Ailenin, arkadaşlarının sarılması, yanağından öpmesi iyi dokunuştur gibi)
- Çocuk ile ebeveyn arasında “sır” olmayacağı, çocuğa her şeyi anne-babasına anlatması gerektiği söylenmelidir.
- Biri çocuğun özel bölgesine dokunmak istediğinde ya da dokunduğunda bağırması/çığlık atması, oradan güvenli bir yere geçmesi ve güvendiği yetişkinlere olayı anlatması gerektiği söylenmelidir.
- Çocuklara yönelik istismardan korunmak amacıyla aile ile çocuk arasında güvenlik şifresi öğretimi desteklenebilir. (Çocuğumla aramda “şifre koyarım”,

ben olmadığım zamanlarda onunla iletişime geçecek kişiye şifrenin ne olduğunu sormasını isterim gibi)

- Cinsel istismardan korunmaya yönelik eğitim ortalama 6 aylık aralıklarla tekrarlanmalıdır.⁵⁷⁻⁶⁶

Çocuğun gelişim özelliklerine uygun olarak verilen cinsel eğitimin çocuğun fiziksel, zihinsel, kişilik ve sosyal gelişimi üzerine etkisi olduğu belirtilmektedir.^{67, 68}

Çocuk istismarının önlenmesinde multidisipliner bir çalışma ve yapılacakları değerlendirmek önemlidir. Bu konuda yapılacak önemli eylemler arasında çalışan kişilerin, toplumun, anne babaların ve çocukların eğitimi yer almaktadır.⁶⁹

2.6. Çocuk İstismarının Önlenmesinde Hemşirenin Rolü

İstismara uğrayan çocuğu ilk tespit edecek kişiler arasında doktorlar, hemşireler ve ebeler gelir.⁶⁹ Arıkan ve ark.⁷⁰ yaptığı araştırmada hemşirelerin %35.3'ünün ihmal, %25'inin istismar tanımı hakkında bilgi sahibi oldukları belirtilmiştir. Hemşirelerin %79.4'ünün çocuklarda ihmal ve istismar olayını önlemek amacıyla ebeveynlerin eğitilmesi gerektiğini düşündükleri belirtilmiştir. Gölge ve ark.⁷¹ yaptığı araştırmada hekimlerin %70.9'unun, hemşirelerin ise %54.3'ünün çocuk istismarı vakası veya şüphesi durumunda nasıl bir prosedür izlemeleri hakkında gerekli bilgiye sahip olmadıkları belirtilmiştir.

Çocuk ihmali ve istismarının belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken nokta “şüphe” dir. Sağlık personeli bazen şüphenin gereksiz olduğunu düşünebilir ya da ebeveynin çocuğa zarar vereceği düşüncesini kabul etmeyebilir. Sağlık personelinin istismar hakkında yeterli bilgiye sahip olması çok önemlidir ve risk altındaki çocukların belirlenmesinde tanının gecikmeden konulmasında büyük önem taşır.⁷²

DSÖ çocuk ihmali ve istismarını önlemede hemşirelerin önemli bir konuma sahip olduğunu belirtmiştir. Hemşirelerin yapılan ev ziyaretleri sırasında anne ve babalara

çocuk yetiştirme yeteneklerinin artırılması, çocuk gelişimi ile ilgili bilgilerinin geliştirilmesi, çocuk yönetiminde olumlu stratejilerin artırılması, gerekli okul öncesi eğitimin ve çocuk bakımının verilmesi gibi hususlarda eğitim vermeleri gerektiğini ifade etmiştir.⁷³

2.7. Kaygı

Yaşamımızın tüm gelişim evrelerinde yaygın olarak görülen kaygı (anksiyete); hoş olmayan, bilinmeyen bir tehlike duygusu ile kendini gösteren insanda otonom semptomlarla karakterize olan bir his olarak tanımlanabilir. Anksiyete kişiye tehlikeyi haber veren ve tehlikenin üstesinden gelmek için önlem almaya yönlendiren bir işarettir. Genel anlamda ileride olabilecek bir tehlikeyi beklemenin oluşturduğu huzursuzluk hissi olarak tanımlanan kaygının, hafif ve orta düzeyde öğrenme üzerine olumlu etkisi olabilirken, yüksek düzeyde kaygı olumsuz yönde etkileyebilir.⁷⁴

Spielberger kaygıyı, “otonom sinir sisteminin artan faaliyetleri içinde hissedilen, hoşnutsuzluk yaratan geçici emosyonel gerginlik, endişe ve üzüntü benzeri subjektif duygularla karakterize olan bir durum” olarak tanımlamıştır.⁷⁵

Spielberger iki kaygı türünün olduğunu belirtmektedir. Birincisi, durumluk kaygı ikincisi, sürekli kaygıdır.⁷⁵

2.7.1. Durumluk Kaygı (State-Acute Anxiety)

Kişinin stresli olaylar karşısında hissettiği uyarılma olup, gerilme ve tedirginlik duygularının işaretidir. Tehlikeli durumların oluşturduğu bu his, kişilerin genellikle yaşadığı kalıcı olmayan ve alışlagelen bir kaygı olarak kabul edilir. Stresin fazla olduğu zamanlar duruma bağlı anksiyete seviyesindeki yükselme, stresin ortadan kalkmasından sonra düşer.⁷⁶

2.7.2. Sürekli Kaygı (Trait-Cronic Anxiety)

Bireyin, kaygı içinde olan bir yaşantıya yatkınlığa bağlı içsel sebeplerden oluşan bir anksiyete türüdür. Kişinin öz değerlerinin zarar gördüğünü sanması ya da içinde bulunduğu koşulları stresli olarak ifade etmesi sonucu duyduğu anksiyetedir. Bu bireyler devamlı olarak huzursuz olurlar ve çoğunlukla mutsuz hissederler.⁷⁶

Çocuk istismarına karşı annelerin kaygılarını inceleyen araştırmalara rastlanmamıştır. Özellikle okul öncesi dönemde çocuğun korunmasında annelerin önemli bir rolü vardır. Anne-çocuk arasındaki iletişimin düzgün ve nitelikli olması, çocuğun ruhsal ve bedensel sağlıklı olması yönünden önemli görülmektedir.⁷⁷ Anne çocuk arasında iletişimin güçlü olması çocuk istismarının önlenmesinde temeldir.

3. MATERYAL VE METOT

3.1. Araştırmanın Türü

Tanımlayıcı araştırma türünde yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Eylül 2019-Haziran 2020 tarihleri arasında Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak, Ağrı il merkezinde bulunan devlet anaokullarındaki Seyit Ali Onbaşı Anaokulu ve Kardelen Anaokulunda gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, 19 Aralık 2019-15 Ocak 2020 tarihleri arasında toplanmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Ağrı il merkezinde bulunan devlet anaokullarındaki çocukların anneleri araştırmanın evrenini oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise rastgele seçilen Seyit Ali Onbaşı ve Kardelen Anaokullarındaki çocukların anneleri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini 230 olarak belirlenmesine rağmen, bu iki okula kayıtlı olan 300 çocuğun annesine anket uygulanması planlanmıştır ancak araştırmaya katılmak istemeyen anneler olduğu için, araştırmaya katılmayı kabul eden 243 anne ile araştırma yapılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak literatür taraması^{3, 6, 11, 14, 57, 65, 66, 78} doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen “Soru Formu” ve “Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri” kullanılmıştır. “Soru formu” toplamda 30 sorudan oluşmakta, sorular 3 başlık altında toplanmaktadır. Bunlar sosyodemografik sorular, haberlere yönelik sorular ve önlemlere yönelik sorulardır.

Soru Formu (EK-5)

Birinci kısımda; sosyodemografik özellikler (yaş, eğitim durumu, meslek, sosyal güvence, aile tipi, gelir durumu, yaşanılan yer, çocuk sayısı, 3-6 yaş arasındaki çocuğun

cinsiyeti, 3-6 yaş arasındaki çocuğun yaşı) 10 soru ile belirlenmiştir. İkinci kısımda; medyada çocuk istismar haberlerinin annelere etkilerine yönelik 6 soru bulunmaktadır. Üçüncü kısımda; annelerin aldıkları önlemlere yönelik 14 soru bulunmaktadır.

Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (EK-6)

Araştırmada, annelerin o anda ve genellikle görülen kaygı seviyesini belirlemek amacıyla “Durumluk-Sürekli Anksiyete Envanterinden” yararlanılmıştır. 1970 yılında, Spielberg ve arkadaşları tarafından geliştirilen envanterin Türkçe’ye uyarlaması ve geçerlik güvenirlik çalışmaları, 1983 yılında Öner ve Le Compte⁷⁹ tarafından yapılmıştır.

Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri kısa ifadeleri içeren bir öz değerlendirme anketi olarak ifade edilmektedir. Toplam 40 maddeden oluşan Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri iki ayrı ölçeği kapsar. Durumluk Kaygı Ölçeği (DKÖ) kişinin belirli bir anda ve belirli durumlarda kendisini nasıl hissettiğini anlatmasını, içinde bulunduğu duruma dair duygularını dikkate alarak yanıtlamasını gerektirir. Sürekli Kaygı Ölçeği (SKÖ) ise bireyin genelde nasıl hissettiğini anlatmasını gerektirir. DKÖ maddelerinde belirtilen duygu ve davranışlar bu tür yaşantıların şiddet derecesine göre “hiç” (1), biraz “(2)”, çok “(3)”, “tamamıyla”(4) gibi seçeneklerden birini işaretlemek koşuluyla yanıtlanır. SKÖ “hemen hiçbir zaman”(1), “bazen”(2), “çok zaman”(3), “hemen her zaman”(4) şıklarından birini işaretleyerek yanıtlanır.

Puanlama 1 ile 4 arasında değişmektedir. Ölçekte, yer alan ifadeler doğrudan ya da düz ve tersine dönmüş şeklinde bulunmaktadır. Negatif duyguları doğrudan ifadeler, pozitif duyguları ise tersine dönmüş ifadeler belirtir. DKÖ’de ters maddeler 1,2,5,8,10,11,15,16,19 ve 20’dir. SKÖ’ de ters maddeler 1,6,7,10,13,16 ve 19’tur. Her ölçek için 20 ile 80 arasında toplam puan değeri değişmektedir.

Doğrudan ve tersine dönmüş ifadelerin her biri için iki ayrı anahtar puanlama hazırlanır. İlk anahtarla doğrudan ifadeler, ikinci anahtarla tersine dönmüş ifadelerin

toplam ağırlıkları bulunur. Doğrudan ifadeler için elde edilen toplam ağırlıklı puandan ters ifadelerin toplam ağırlıklı puanı çıkartılır. Bu sayıya önceden saptanmış ve değişmeyen bir değer eklenir. Bu değer Durumluk Kaygı için 50, sürekli kaygı için 35'tir. En son elde edilen bu değer bireyin kaygı puanıdır. Büyük puan yüksek kaygı düzeyini, küçük puan ise düşük kaygı düzeyini belirtir. Her iki ölçekten elde edilen toplam puan değeri 20 ile 80 arasında değişmektedir.⁷⁹ Araştırmada tablo 3.1'de görüldüğü gibi anneler, Durumluk Kaygı Ölçeğinden 36.82 ± 7.79 , Sürekli Kaygı Ölçeğinden 38.19 ± 6.71 puan almışlardır.

Tablo 3.1. Annelerin Durumluk Sürekli Kaygı Düzeyleri

Ölçekler	S	Min.	Max.	Ort.	SS.
Durumluk Kaygı Ölçeği	243	21	57	36.82	7.79
Sürekli Kaygı Ölçeği	243	23	65	38.19	6.71

Envanterin Türkçe uyarlaması için alfa korelasyonları ile saptanan güvenirlik katsayılarının SKÖ için. 83 ile. 87 arasında, DKÖ için. 94 ile. 96 arasında değiştiği görülmektedir.⁷⁹ Tablo 3.2'de araştırmanın iç geçerlilik kat sayıları belirtilmiştir.

Tablo 3.2. Durumluk Sürekli Kaygı İç Geçerlilik Katsayıları

Ölçek	Cronbach
Durumluk Kaygı Ölçeği	0.896
Sürekli Kaygı Ölçeği	0.815

Öner'in belirttiğine göre, Spielberger'in duruma bağlı sürekli kaygı ölçeğinde;

0-19 puan kaygı yok,

20-39 puan hafif düzeyde kaygı,

40-59 puan orta düzeyde kaygı,

60-79 puan ağır düzeyde,

80 ve üzeri puan panik olarak değerlendirilmektedir.⁸⁰

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, etik kurul onayı ve araştırmanın yapılacağı kurumdan yazılı izin alındıktan sonra annelere araştırma ile ilgili bilgi verilip, annelerden yazılı ve sözlü izin alındıktan sonra toplanmıştır.

Verilerin toplanmasında “Soru Formu” ve “Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri” kullanılmıştır.

Veriler, annelerle yüz yüze görüşme tekniği ile doldurulmuş olup bir anne ile yapılan görüşme ortalama 15 dakika sürmüştür. Verilerin toplanmasında gönüllülük esasına bağlı kalmıştır.

3.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizi SPSS for Windows 22 paket programı ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde sayılar, yüzdelikler, en az ve en çok değerler ile ortalama ve standart sapmalara ek olarak tablo 3.1’de belirtilen istatistiksel analizler kullanılmıştır.

Tablo 3.3. Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Testler

	Normal dağılan ölçümlerde	Normal dağılmayan ölçümlerde
İkili grupların karşılaştırılmasında	Bağımsız gruplarda t testi	Mann Whitney U analizi
Çoklu grupların karşılaştırılmasında	Varyans Analizi (İleri analiz olarak varyansların homojen olduğu durumlarda LSD, olmadığı durumlarda Dunnet C kullanılmıştır).	Kruskall Wallis Analizi (İleri analiz olarak Mann Whitney U kullanılmıştır).
İlişkisel Çıkarımlarda	Pearson korelasyon analizi	Spearman Korelasyon Analizi
İç Geçerlilik Verilerin normallik dağılımı	Cronbach α kat sayısı Kurtosis ve Skewness kat sayıları ⁸¹	

Tablo 3.4. Çalışmada Yer Alan Sürekli Değişkenlerin Dağılımı

Sürekli Değişkenler	S	Skewness Kat Sayısı		Kurtosis Kat Sayısı	
		İstatistik	Standart Hata	İstatistik	Standart Hata
Anne yaşı	243	0.469	0.156	-0.180	0.311
Çocuk sayısı	243	1.159	0.156	1.915	0.311
Çocuk yaşı	243	-0.587	0.156	0.235	0.311
Durumluk Kaygı Ölçeği	243	0.154	0.156	-0.585	0.311
Sürekli Kaygı Ölçeği	243	0.431	0.156	0.411	0.311

Tüm veriler normal dağılmaktadır.

3.7. Araştırmanın Etik İlkeleri

Araştırmanın verileri, 04.12.2019 tarihli Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinden Etik Kuruldan onay (EK-3) ve 05.12.2019 tarihli araştırmanın yapılacağı kurumdan yazılı izinler (EK-4) alınarak, gönüllülük esasına uygun olarak toplanmıştır. Annelerin sözel ve yazılı onayı alınarak, “Bilgilendirilmiş Onam İlkesi” sağlanmıştır (EK-7). Annelerin araştırmaya katılma hususunda özgür oldukları ifade edilerek "Özerkliğe Saygı" ilkesi, araştırmaya katılmayı kabul eden annelere bilgilerinin gizli tutulacağı ifade edilerek "Gizlilik ve Gizliliğin Korunması" ilkesi ve çalışmanın her aşamasında “Zarar Vermeme/Yararlılık” etik ilkelerine uyulmuştur.

3.8. Araştırmanın Genellenebilirliği

Araştırmanın sonuçları, Ağrı il merkezinde bulunan devlet anaokullarına kayıtlı olan 3-6 yaş çocukların annelerine genellenebilir.

4. BULGULAR

Tablo 4.1. Anne ve Çocukların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Özellikler	S	%			
Anne Yaşı	25-31 yaş	120	49.4		
	32-38 yaş	93	38.3		
	39 yaş ve üzeri	30	12.3		
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	31	12.8		
	Ortaokul	24	9.9		
	Lise	56	23.0		
	Üniversite ve üzeri	132	54.3		
Anne Mesleği	Ev hanımı	153	63.0		
	Memur	79	32.5		
	İşçi	6	2.5		
	Serbest meslek-esnaf	5	2.0		
Sosyal Güvence Durumu	Yok	36	14.8		
	Var	207	85.2		
Aile Yapısı	Çekirdek aile	209	86.0		
	Geniş aile	34	14.0		
Gelir Durumu	Gelir giderden fazla	52	21.4		
	Gelir gidere denk	154	63.4		
	Gelir giderden az	37	15.2		
Yaşanılan Yer	Köy	12	4.9		
	İlçe	12	4.9		
	İl	219	90.2		
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	120	49.4		
	Erkek	123	50.6		
Sürekli Değişkenler	S	Min.	Max.	Ort.	SS.
Anne Yaşı	243	23	47	32.56	4.83
Çocuk Sayısı	243	1	6	2.11	0.94
Çocuğun Yaşı	243	1	6	4.70	0.98

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi, annelerin %49.4’ü 25-31 yaş grubundadır, %54.3’ü üniversite ve üzeri eğitim almıştır ve %63’ü ev hanımıdır. Annelerin %85.2’sinin sosyal

güvencesi vardır, %86'sı çekirdek ailede ve %90.2'si il merkezinde yaşamaktadırlar. Çocukların %50.6'sı erkektir. Anne yaşı ortalama 32.56 ± 4.83 , çocuk sayısı ortalama 2.11 ± 0.94 ve çocukların yaşı ortalama 4.70 ± 0.98 'dir.

Tablo 4.2. Annelerin Medyada İstismar Haberlerini Takip Etme ve Etkilenme Durumlarının Dağılımı

İstismar Haberleri ve Etkisi		S	%
Haberleri takip etme	Evet	221	90.9
	Hayır	22	9.1
Haberlerden etkilenme	Evet	233	95.9
	Hayır	10	4.1
Haberlerin önlem almaya etkisi	Evet	190	78.2
	Kısmen	53	21.8
Medyada istismarın ayrıntılı şekilde yer bulmasını doğru bulma durumu	Evet	91	37.4
	Hayır	152	62.6
Haberler sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusunun etkilenme durumu	Evet	112	46.1
	Kısmen	110	45.3
	Hayır	21	8.6

Tablo 4.2'de görüldüğü gibi, annelerin %90.9'u medyada çocuk istismarına yönelik haberleri takip etmektedirler, %95.9'u istismar haberlerinden etkilenmektedir ve %78.2'si istismar haberlerinin çocuğa karşı önlem almaya etkili olduğunu belirtmişlerdir. Annelerin %62.6'sı medyada istismarın ayrıntılı şekilde yer bulmasını doğru bulmamaktadır ve %46.1'i istismar haberleri sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusunun etkilendiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 4.3. Annelerin İstismara Karşı Aldıkları Önlemlerin Dağılımı

Önlemler		S	%
Parka yalnız göndermeme	Evet	224	92.2
	Hayır	19	7.8

Tablo 4.3. (Devamı)

Önlemler		S	%
Tanımadığı insanlarla konuşmamasını isteme	Evet	232	95.5
	Hayır	11	4.5
Birisi dokunmaya çalışırsa “Yüksek Sesle” bağırmamasını söyleme	Evet	240	98.8
	Hayır	3	1.2
Çocuğa mahremiyet, özel bölgeler ile ilgili “İyi Dokunuş” ve “Kötü Dokunuş” hakkında bilgi verme	Evet	224	92.2
	Hayır	19	7.8
Verilen bilgiler*	Mahremiyet	51	21.0
	Özel bölgeler	151	62.1
	İyi kötü dokunuş	148	60.9
Çocuğun mahremiyetine öncelikle aile fertleri saygı göstermeli düşüncesine katılma durumu	Katılıyorum	240	98.8
	Katılmıyorum	3	1.2
Okul, park vb. yerlerdeki güvenlik sistemlerinin kaygıyı azaltma	Evet	73	30.0
	Kısmen	132	54.3
	Hayır	38	15.7
Kalabalık ortamlarda çocuğun görüş açısında olmasına dikkat etme	Evet	236	97.1
	Bazen	7	2.9
Tanıdık olsa bile çocuğun başkalarıyla yalnız kalmasından rahatsız olma	Evet	217	89.3
	Hayır	26	10.7
Çocuğun bedenindeki herhangi bir anormallik durumunda bunun nasıl olduğunu sorgulama	Evet	241	99.2
	Hayır	2	0.8
Çocuğun yakın çevresi tarafından aşığılama, azarlama, lakap takma gibi durumlar söz konusu olduğunda kendisini ifade etmesine izin verme	İzin veririm	230	94.7
	Daha sonra konuşmamız gerektiğini söylerim	7	2.9
	İzin vermem	6	2.4

Tablo 4.3. (Devamı)

Önlemler		S	%
Çocuğun temel gereksinimlerine yeterince özen gösterme	Evet	238	97.9
	Kısmen	5	2.1
Çocukla kurulan iletişimlerde kendini ifade etmesine müsaade etme	Evet	233	95.9
	Bazen	10	4.1
Çocukla önlem olarak konuşulan konular*	Yabancı araçlara binmeme	225	92.6
	Anne ile çocuk arasında “şifre koyma”	44	18.1
	Anne ile çocuk arasında “sır saklamama”	215	88.5
	“Hayır” diyebilme	226	93.0
	Yabancılardan bir şey almama	232	95.5

* Birden fazla işaretleme yapılmıştır.

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi, annelerin %92.2’si, parka yalnız göndermemek, %95.5’i tanımadığı insanlarla konuşmasını istememek, %98.8’i birisi dokunmaya çalışırsa “yüksek sesle” bağırmasını söylemek gibi yaklaşımlarıyla önlem almaktadırlar. Annelerin %92.2’si çocuğa mahremiyet, özel bölgeler ile ilgili “iyi dokunuş” ve “kötü dokunuş” hakkında bilgi verdiklerini ifade etmişlerdir. Verilen bu bilgilerden %62.1’i özel bölgeler hakkında bilgi vermek şeklinde olmuştur. Annelerin %98.8’i çocuğun mahremiyetine öncelikle aile fertleri saygı göstermeli düşüncesine katılmaktadır, %54.3’ü okul, park vb. yerlerdeki güvenlik sistemlerinin kaygıyı kısmen azalttığını ifade etmekte ve %97.1’i kalabalık ortamlarda çocuğun görüş açısında olmasına dikkat etmektedirler. Annelerin %89.3’ü tanıdık olsa bile çocuğun başkalarıyla yalnız kalmasından rahatsız olmakta, %99.2’si çocuğun bedenindeki herhangi bir anormallik durumunda bunun nasıl olduğunu sorgulamaktadır. Annelerin %94.7’si çocuğun yakın çevresi tarafından aşağılama, azarlama, lakap takma gibi durumlar söz konusu olduğunda kendisini ifade etmesine izin verdiğini belirtmiştir. Annelerin %97.9’u çocuğun temel gereksinimlerine yeterince özen gösterdiğini, %95.9’u çocukla kurulan iletişimlerde

kendini ifade etmesine müsaade ettiğini belirtmiştir. Çocukla önlem olarak konuşulan konuların %95.5'i “annenin izni olmadan yabancı birinden bir şey almaması gerektiğini söylerim” ifadesi olmuştur.

Tablo 4.4. Annelerin Medyada İstismar Haberlerini Takip Etme ve Etkilerine Göre Durumluk -Sürekli Kaygı Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

		S	DKÖ		SKÖ	
			Ort.	SS.	Ort.	SS.
Haberleri takip etme	Evet	221	36.95	7.75	38.29	6.65
	Hayır	22	35.50	8.23	37.23	7.43
	Test ve Önemlilik		t=0.835 p=0.405		t=0.704 p=0.482	
Haberlerden etkilenme	Evet	233	36.59	7.70	37.98	6.65
	Hayır	10	42.20	8.26	43.10	6.59
	Test ve Önemlilik		t=-2.248 p= 0.026		t=-2.385 p= 0.018	
Haberlerin önlem almaya etkisi	Evet	190	37.07	7.68	38.38	6.45
	Kısmen	53	35.94	7.20	37.49	7.60
	Test ve Önemlilik		t=0.929 p=0.354		t=0.856 p=0.393	
Yabancılarla konuşmama	Hayır	122	36.66	8.17	38.52	6.84
	Evet	121	36.99	7.42	37.86	6.60
	Test ve Önemlilik		t=-0.336 p=0.738		t=0.762 p=0.447	
Çocuğu yalnız bırakmama	Hayır	155	37.23	7.76	38.90	7.00
	Evet	88	36.10	7.83	36.94	6.03
	Test ve Önemlilik		t=1.087 p=0.278		t=2.197 p= 0.029	
Mahrem bölgesine dokunulmasına izin vermeme	Hayır	139	37.04	8.23	38.65	7.21
	Evet	104	36.53	7.19	37.58	5.96
	Test ve Önemlilik		t=0.508 p=0.612		t=1.231 p=0.220	
Belirli aralıklarla çocuğun vücudunu kontrol etme	Hayır	239	36.72	7.70	38.08	6.53
	Evet	4	43.25	11.70	45.00	13.93
	Test ve Önemlilik		t=-1.670 p=0.096		t=-0.993 p=0.394	

Tablo 4.4. (Devamı)

		S	DKÖ		SKÖ	
			Ort.	SS.	Ort.	SS.
Medyada istismarın ayrıntılı şekilde yer bulmasını doğru bulma durumu	Evet	91	35.77	7.37	37.71	6.06
	Hayır	152	37.45	7.99	38.47	7.08
	Test ve Önemlilik		t=-1.637		t=-0.853	
			p=0.103		p=0.395	
Haberler sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusunun etkilenme durumu	Evet	112	37.87	8.20	38.91	6.74
	Kısmen	110	36.73	7.28	38.20	6.61
	Hayır	21	31.76	6.28	34.29	6.03
	Test ve Önemlilik		F=5.653		F=4.310	
		p=0.004		p=0.014		

Durumluk Kaygı Ölçeği İçin;

Medyada çocuk istismarına yönelik haberleri takip etme, istismar haberlerinin çocuğa karşı önlem almaya etkisi, yabancılarla konuşmamak, çocuğu yalnız bırakmamak, mahrem bölgesine dokunulmasına izin vermemek, belirli aralıklarla çocuğun vücudunu kontrol etmek ve medyada istismarın ayrıntılı şekilde yer bulmasını doğru bulma durumuna göre Durumluk Kaygı ölçek puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo 4.4, $p>0.05$).

Tablo 4.4’de görüldüğü gibi, istismar haberlerinden etkilenme ve istismar haberleri sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusunun etkilenme durumuna göre Durumluk Kaygı ölçek puanı anlamlı olarak değişmektedir (Tablo 4.4, $p<0.05$). İstismar haberlerinden etkilenmeyenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

İstismar haberleri sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusunun etkilenme durumuna göre ise farkın kaynaklandığı grubu belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); hayır cevabı verenlerin puanlarının, evet ve kısmen cevabı verenlerden düşük olduğu saptanmıştır.

Sürekli Kaygı Ölçeği İçin;

Medyada çocuk istismarına yönelik haberleri takip etme, istismar haberlerinin çocuğa karşı önlem almaya etkisi, yabancılarla konuşmamak, mahrem bölgesine dokunulmasına izin vermemek, belirli aralıklarla çocuğun vücudunu kontrol etmek ve medyada istismarın ayrıntılı şekilde yer bulmasını doğru bulma durumuna göre Sürekli Kaygı ölçek puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo 4.4, $p>0.05$).

İstismar haberinden etkilenme, çocuğu yalnız bırakmamak ve istismar haberleri sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusunun etkilenme durumuna göre Sürekli Kaygı ölçek puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 4.4, $p<0.05$). İstismar haberlerinden etkilenmeyenlerin ve çocuğunu yalnız bırakanların puan ortalaması daha yüksektir.

İstismar haberleri sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusunun etkilenme durumuna göre ise farkın kaynaklandığı grubu belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); hayır cevabı verenlerin puanlarının, evet ve kısmen cevabı verenlerden düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.5. Annelerin İstismara Karşı Aldıkları Önlemlere Göre Durumluk -Sürekli Kaygı Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Önlemler	S	DKÖ		SKÖ		
		Ort.	SS.	Ort.	SS.	
Parka yalnız göndermeme	Evet	224	36.92	7.90	38.17	6.84
	Hayır	19	35.63	6.43	38.42	5.07
	Test ve Önemlilik		t=0.694 p=0.489		t=-0.156 p=0.876	
Tanımadığı insanlarla konuşmamasını isteme	Evet	232	36.84	7.68	38.11	6.62
	Hayır	11	36.45	10.28	39.82	8.76
	Test ve Önemlilik		t=0.160 p=0.873		t=-0.823 p=0.411	
Birisi ona zorla dokunmaya çalışırsa “Yüksek Sesle” bağırmasını söyleme	Evet	240	36.78	7.76	38.10	6.67
	Hayır	3	40.00	11.53	45.00	8.19
	Test ve Önemlilik		t=-0.710 p=0.478		t=-1.776 p=0.077	

Tablo 4.5. (Devamı)

Önlemler	S	DKÖ		SKÖ		
		Ort.	SS.	Ort.	SS.	
Mahremiyet hakkında bilgi verme	Hayır	192	37.38	7.88	38.85	6.78
	Evet	51	34.73	7.14	35.71	5.90
	Test ve Önemlilik		t=2.180		t=3.021	
			p=0.030		p=0.003	
Özel bölgeler hakkında bilgi verme	Hayır	92	38.12	7.83	39.68	6.84
	Evet	151	36.03	7.69	37.28	6.49
	Test ve Önemlilik		t=2.038		t=2.746	
			p=0.043		p=0.006	
İyi kötü dokunuş hakkında bilgi verme	Hayır	95	37.79	8.09	39.53	6.96
	Evet	148	36.20	7.55	37.33	6.43
	Test ve Önemlilik		t=1.554		t=2.514	
			p=0.122		p=0.013	
Çocuğun mahremiyetine öncelikle aile fertleri saygı göstermeli düşüncesine katılma durumu	Katılıyorum	240	36.77	7.80	38.12	6.69
	Katılmıyorum	3	41.33	6.03	43.67	8.33
	Test ve Önemlilik		t=-1.009		t=-1.425	
			p=0.314		p=0.156	
Okul, park vb. yerlerdeki güvenlik sistemlerinin kaygıyı azaltma	Evet	73	37.16	8.00	38.12	6.52
	Kısmen	132	36.77	7.73	38.31	6.84
	Hayır	38	36.34	7.77	37.89	6.81
	Test ve Önemlilik		F=0.144		F=0.061	
		p=0.866		p=0.941		
Kalabalık ortamlarda çocuğun görüş açısında olmasına dikkat etme	Evet	236	36.71	7.77	38.07	6.71
	Bazen	7	40.57	8.04	42.29	5.77
	Test ve Önemlilik		t=1.673		t=2.701	
			p=0.197		p=0.102	
Tanıdık olsa bile çocuğun başkalarıyla yalnız kalmasından rahatsız olma	Evet	217	36.92	7.88	38.30	6.80
	Hayır	26	36.00	7.10	37.27	5.95
	Test ve Önemlilik		t=0.569		t=0.739	
			p=0.570		p=0.461	
Çocuğun bedenindeki herhangi bir anormallik durumunda bunun nasıl olduğunu sorgulama	Evet	241	36.79	7.79	38.12	6.67
	Hayır	2	40.50	9.19	47.00	8.49
	Test ve Önemlilik		t=-0.669		t=-1.873	
			p=0.504		p=0.062	

Tablo 4.5. (Devamı)

	S	DKÖ		SKÖ		
		Ort.	SS.	Ort.	SS.	
Çocuğun yakın çevresi tarafından aşağılama, azarlama, lakap takma gibi durumlar söz konusu olduğunda kendisini ifade etmesine izin verme	İzin veririm	230	36.84	7.68	38.17	6.68
	Daha sonra konuşmamız gerektiğini söylerim	7	40.43	7.76	41.86	3.29
	İzin vermem	6	31.83	10.87	34.83	9.58
	Test ve Önemlilik		F=1.997 p=0.138		F=1.807 p=0.166	
Çocuğun temel gereksinimlerine yeterince özen gösterme	Evet	238	36.71	7.77	38.07	6.70
	Kısmen	5	42.40	7.40	43.80	5.63
	Test ve Önemlilik		t=-1.623 p=0.106		t=-1.898 p=0.059	
Çocukla kurulan iletişimlerde kendini ifade etmesine müsaade etme	Evet	233	36.64	7.81	37.96	6.65
	Bazen	10	41.00	6.27	43.60	6.28
	Test ve Önemlilik		t=-1.739 p=0.083		t=-2.634 p= 0.009	
Yabancı araçlara binmeme	Hayır	18	38.11	8.89	38.17	8.15
	Evet	225	36.72	7.71	38.19	6.61
	Test ve Önemlilik		t=0.728 p=0.467		t=-0.015 p=0.988	
Anne ile çocuk arasında “şifre koyma”	Hayır	199	36.19	7.62	37.71	6.53
	Evet	44	39.68	8.00	40.36	7.18
	Test ve Önemlilik		t=-2.725 p= 0.007		t=-2.397 p= 0.017	
Anne ile çocuk arasında “sır saklamama”	Hayır	28	37.39	8.23	38.96	7.87
	Evet	215	36.75	7.75	38.09	6.56
	Test ve Önemlilik		t=0.411 p=0.682		t=0.648 p=0.517	
“Hayır” diyebilme	Hayır	17	37.24	7.77	39.59	6.72
	Evet	226	36.79	7.81	38.08	6.72
	Test ve Önemlilik		t=0.226 p=0.822		t=0.890 p=0.374	
Yabancılardan bir şey almama	Hayır	11	37.45	10.13	41.18	7.65
	Evet	232	36.79	7.69	38.05	6.65
	Test ve Önemlilik		t=0.275 p=0.784		t=1.517 p=0.131	

Durumluk Kaygı Ölçeği İçin;

Parka yalnız göndermem, tanımadığı insanlarla konuşmasını istememem, birisi ona zorla dokunmaya çalışırsa “yüksek sesle” bağırmasını söylerim, çocuğa mahremiyet, iyi kötü dokunuş hakkında bilgi veririm, çocuğun mahremiyetine öncelikle aile fertleri saygı göstermeli düşüncesine katılma, okul, park vb. yerlerdeki güvenlik sistemlerinin kaygıyı azaltma durumu, kalabalık ortamlarda çocuğun görüş açısında olmasına dikkat etme, tanıdık olsa bile çocuğun başkalarıyla yalnız kalmasından rahatsız olma, çocuğun bedenindeki herhangi bir anormallik durumunda bunun nasıl olduğunu sorgulama, çocuğun yakın çevresi tarafından aşağılama, azarlama, lakap takma gibi durumlar söz konusu olduğunda kendisini ifade etmesine izin verme, çocuğun temel gereksinimlerine yeterince özen gösterme, çocukla kurulan iletişimlerde kendini ifade etmesine müsaade etme, çocuğa yabancı araçlara binmemesi konusunda bilgi verme, çocuk ile anne arasında asla “sır” olmayacağını, her şeyi anlatması konusunda bilgi verme, çocuğa bedeninin ona ait olduğu ve istemezse ona kimsenin dokunmaması için “ hayır” demesini öğretirim ve annenin izni olmadan yabancı birinden bir şey almaması gerektiğini söylerim yanıtlarına göre Durumluk Kaygı Ölçek puanı anlamlı olarak değişmemektedir (Tablo 4.5, $p>0.05$).

Mahremiyet hakkında bilgi veririm, özel bölgeler hakkında bilgi veririm ve çocuğumla aramda “şifre koyarım”, ben olmadığım zamanlarda onunla iletişime geçecek kişiye şifrenin ne olduğunu sormasını isterim yanıtlarına göre Durumluk Kaygı Ölçek puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 4.5, $p<0.05$). Mahremiyet hakkında ve özel bölgeler hakkında bilgi vermeyenlerin puan ortalamaları daha yüksektir. Çocuğumla aramda “şifre koyarım”, ben olmadığım zamanlarda onunla iletişime geçecek kişiye şifrenin ne olduğunu sormasını isterim yanıtına evet cevabı verenlerin puan ortalaması daha yüksektir.

Sürekli Kaygı Ölçeği İçin;

Parka yalnız göndermem, tanımadığı insanlarla konuşmasını istememem, birisi ona zorla dokunmaya çalışırsa “yüksek sesle” bağırmasını söylerim, çocuğun mahremiyetine öncelikle aile fertleri saygı göstermeli düşüncesine katılma durumu, okul, park vb. yerlerdeki güvenlik sistemlerinin kaygıyı azaltma durumu, kalabalık ortamlarda çocuğun görüş açısında olmasına dikkat etme, tanıdık olsa bile çocuğun başkalarıyla yalnız kalmasından rahatsız olma, çocuğun bedeninde herhangi bir anormallik durumunda bunun nasıl olduğunu sorgulama, çocuğun yakın çevresi tarafından aşağılama, azarlama, lakap takma gibi durumlar söz konusu olduğunda kendisini ifade etmesine izin verme, çocuğun temel gereksinimlerine yeterince özen gösterme, çocuğun yabancı araçlara binmemesi konusunda bilgi verme, çocuk ile anne arasında asla “sır” olmayacağını, her şeyi anlatması konusunda bilgi verme, çocuğa bedeninin ona ait olduğu ve istemezse ona kimsenin dokunmaması için “ hayır” demesini öğretme ve annenin izni olmadan yabancı birinden bir şey almaması gerektiğini söyleme durumuna göre Sürekli Kaygı Ölçek puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir (Tablo 4.5, $p>0.05$).

Mahremiyet hakkında bilgi verme, özel bölgeler hakkında bilgi verme, iyi kötü dokunuş hakkında bilgi verme, çocukla kurulan iletişimlerde kendini ifade etmesine müsaade etme ve çocuğumla aramda “şifre koyarım”, ben olmadığım zamanlarda onunla iletişime geçecek kişiye şifrenin ne olduğunu sormasını isterim sorularına verilen yanıtlarına göre Sürekli Kaygı Ölçek puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 4.5, $p<0.05$). Çocuğa, mahremiyet hakkında bilgi vermeyen, özel bölgeler hakkında bilgi vermeyen, iyi kötü dokunuş hakkında bilgi vermeyenlerin puan ortalamaları daha yüksektir. Çocukla kurulan iletişimlerde kendini ifade etmesine müsaade etme durumuna bazen yanıtı verenlerin, çocuğumla aramda “şifre koyarım”, ben olmadığım zamanlarda onunla iletişime geçecek kişiye şifrenin ne olduğunu sormasını isterim sorusuna evet yanıtı verenlerin puan ortalamaları daha yüksektir.

5. TARTIŞMA

Okul öncesi çocuğu olan annelerin, çocuk istismarı medya haberlerinin annelerin kaygılarına ve önlem alma durumuna etkisi değerlendirilmiş olup, elde edilen bulgular literatür doğrultusunda tartışılmıştır.

Araştırmada, annelerin tamamına yakınının medyada çocuk istismarına yönelik haberleri takip ettiği, istismar haberlerinden etkilendiği ve çoğunluğuna göre istismar haberlerinin çocuğa karşı önlem almada etkili olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.2.). Bu konuda yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak yapılan çalışmalar annelerin medyayı takip ettiklerini göstermektedir. Türkmen⁸² çocuk istismarı ile ilgili yaptığı araştırmada ebeveynlerin %66.4'ünün medyayı kullandığını belirtmiştir. Yıldırım⁵⁵ yaptığı araştırmada çocuk istismarı ve ihmali konusunda annelerin %98.8'inin daha önceden bilgi aldığını belirlemiş ve nereden bilgi aldıkları sorulduğunda; %76.7 internetten, %67.8 televizyondan, %46.6 kitaplardan, %41.2 gazete ve dergiden, %35.4 öğretmenlerden, %14.3 aile hekiminden ve %12.8 çocuk hekiminden bilgi aldığını ifade etmiştir. Medyada çocuk istismarı haberlerinden annelerin etkilenerak önlem alması önemli bir bulgudur. Ancak, bunun yanı sıra annelerin tamamına yakınının bu konuda kaygı duymaları da hemşireler tarafından desteklenmesi gereken bir konudur.

Araştırmada annelerin yarısından fazlası medyada istismarın ayrıntılı şekilde yer almasını doğru bulmadığını ve %46.1'i istismar haberleri sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusunun etkilendiğini ifade etmişlerdir (Tablo 4.2.). Özdemir⁵⁰ yazılı basında çocuk istismarı ile ilgili 356 haberi incelediği araştırmada, gazetelerde yer alan istismar haberlerinin %70'inin (249 haber) çocuğa yönelik cinsel istismarı içerdiğini belirtmiş, %50.3'ünde istismara uğrayan çocukların isim ve soy isimlerinin sadece baş harfleri ile verildiği, %27.6'sında isimlerin açık biçimde verildiği ve %5'inde sadece isimlerine yer verildiği ifade edilmiştir, çocukların isimlerine yer verilmeyen haber oranı ise %17.1

olarak belirtilmiştir ve çocukların isimlerine açık biçimde yer verilmeyen haberlerin bir kısmında kimlik tahmini yapılabilir durumda olduğu ifade edilmiştir. Aynı araştırmada istismara uğrayan çocukların fotoğraflarının kullanıldığı haber sayısı 128 iken fotoğrafsız haber sayısının 228 olduğu belirtilmiştir. Araştırma bulguları Özdemir'in⁵¹ bulguları ile aynı doğrultudadır. Yani bu tür haberler medyada çok fazla yer almaktadır. Bu durum çocukların istismarına neden olmakta tetikleyici olabilir, aynı zamanda annelerin kaygıları artabilir ve güvenleri azalabilir.

Araştırmada annelerin, büyük çoğunluğu çocukları istismardan korumak için parka yalnız göndermemek, tanımadığı insanlarla konuşmasını istememek, yabancı birisi dokunmaya çalışırsa “yüksek sesle” bağırmasını söylemek gibi yaklaşımlarıyla önlem almakta, yarısından fazlası okul, park vb. yerlerdeki güvenlik sistemlerinin kaygıyı kısmen azalttığını ifade etmekte ve kalabalık ortamlarda çocuğun görüş açısında olmasına dikkat etmekte, tamamına yakını çocuğun bedenindeki herhangi bir anormallik durumunda bunun nasıl olduğunu sorgulamakta ve çocuğun temel gereksinimlerine yeterince özen gösterdiğini belirtmektedir (Tablo 4.3.). Bu sonuçlar annelerin çocuk istismarı farkındalığını göstermesi açısından önemlidir.

İstismarı önlemede eğitimin rolü önemlidir. Çocuğun yaşı ve gelişimine uygun cinsel farkındalık eğitimlerinin verilmesi, bedenini tanınması, çocuğun konuşmaya ve isteklerini anlatmaya başladığı yaşlardan itibaren (ortalama iki yaş) özel bölgelerine dokundurtmama hakkının olduğunu bilmesi, iyi ve kötü dokunma arasındaki farkı bilmesi, sır saklamaması, istemediği durumlarda “hayır” demeyi öğrenmesi ve aile ile çocuk arasında etkili iletişim oldukça önemlidir.^{3, 14} Araştırmada annelerin %92.2'si çocuğa mahremiyet, özel bölgeler ile ilgili “iyi dokunuş” ve “kötü dokunuş” hakkında bilgi verdiklerini ifade etmiş, verilen bu bilgilerden %62.1'i özel bölgeler hakkında bilgi vermek şeklinde olmuştur. Annelerin %98.8'i çocuğun mahremiyetine öncelikle aile

fertleri saygı göstermeli düşüncesine katılmakta, %89.3'ü tanıdık olsa bile çocuğun başkalarıyla yalnız kalmasından rahatsız olmakta, %94.7'si çocuğun yakın çevresi tarafından aşağılama, azarlama, lakap takma gibi durumlar söz konusu olduğunda kendisini ifade etmesine izin vermekte, %95.9'u çocukla kurulan iletişimlerde çocuğun kendini ifade etmesine müsaade etmektedir (Tablo 4.3.). Altundağ⁶⁶ yaptığı araştırmada ebeveynlerin %98.6'sının çocuklara cinsel eğitim verilmesinin yararlı olduğuna inandıklarını, %69.6'sının çocuklarına cinsel eğitim verdiklerini belirtmiş, ebeveynlerin %91.3'ü çocuklarına özel vücut bölgeleri anlattıklarını, %89.9'u çocuğun cinsel soruları karşısında anlayacağı şekilde açıklama yaptıklarını ifade etmiştir ve ebeveynlerin eğitim sonrası %97.1'i iyi dokunuşu %98.6'sının kötü dokunuşu bildiklerini belirtmiştir. Yıldırım⁵⁵ yaptığı araştırmada katılımcıların istismar ve ihmal davranışlarına verdikleri yanıtları incelediğinde; isteği dışında çocuğa dokunmanın (%87.5) en fazla görülen istismar davranışı olduğunu, katılımcıların %90.5'inin çocuğun aşağılanıp eleştirilmesini istismar olarak değerlendirdiğini, “çocukların yaşına uygun cinsel eğitim vermek gerekir mi?” sorusuna katılımcıların %91.1'inin evet yanıtını verdiğini, annelerin %92.7'sinin çocuklara yaşına uygun cinsel eğitim verilmesi gerektiğini düşündüğünü, çocuk istismarını kimlerin yapma ihtimali olduğu sorusuna; katılımcılar %89.2 yabancılar, %76.2 çocuğun okuldan tanıdığı kişiler, %70.2 komşular, %59.8 ailenin tanıdığı kişiler ve %57.9 akrabalar şeklinde yanıt verdiğini belirtmiştir. Dallar Bilge ve ark.⁸³ yaptıkları araştırmada, anne ve babaların istismar olayında %83.5 tanımadığı kişilerden, %25.9 aile bireylerinden ve %24.9 akrabalarından şüpheleneceklerini belirtmiştir. Pekin'de yapılan bir araştırmada (136 okul öncesi çocuk ve ebeveynleri) çocukların yarısından azının cinsel istismarda bulunanın yalnızca yabancılar olmadığını bildiği ve sadece %16'sı çocukların gizli dokunuşları bildirmeleri gerektiğini düşündüğü, %30'dan azının uygunsuz dokunmaya sözel cevap vererek reddetmenin, %20'den azının ise kendilerini kötü

durumlara karşı koruma konusunda farkındalıklarının olduğu bulunmuştur ve ayrıca çocuk cinsel istismarı konusunda çocuk-ebeveyn iletişimi ve ebeveynin eğitim düzeyinin çocukların kendilerini cinsel istismardan koruma becerileri için önemli faktörler olduğu belirlenmiştir. Bu yüzden ebeveynlerin çocuk cinsel istismarı ile ilgili kavramlar hakkında bilgi sahibi olması ve cinsel istismarın önlenmesi konusunda çocuklarıyla iletişim kurmalarının desteklenmesi gerektiği bildirilmiştir.⁸⁴ Araştırmaları incelediğimizde, çocuk istismarında tanıdık kişilerden şüphelenme oranı yabancı kişilerden şüphelenme oranından düşük olsa da yaptığımız araştırmada, annelerin çoğu çocuğunu tanıdık kişilerle yalnız bırakmak istemediklerini belirtmiştir.

Araştırmada, medyada istismar haberlerini takip etme ve etkilerine göre Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçek puanlarını incelediğimizde; istismar haberlerinden etkilenme ve istismar haberleri sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusunun etkilenme durumuna göre Durumluk Kaygı ölçek puanı anlamlı olarak değişmektedir ($p<0.05$) (Tablo 4.4.). Araştırmada istismar haberinden etkilenme, çocuğu yalnız bırakmamak ve istismar haberleri sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusunun etkilenme durumuna göre Sürekli Kaygı ölçek puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$) (Tablo 4.4.). Eşgin⁵¹ yaptığı araştırmada gazetelerin medyada çocuk istismar haberlerine yönelik gerekli hassasiyeti göstermediğini böylece çocukların sağlıklı gelişimi, aile bütünlüğünün korunması ve toplum üzerinde sosyo-psikolojik açıdan önemli sorunlara sebep olabileceğini belirtmiş, çocuk istismar haberlerinin yazılı basında giderek arttığını ve bu haberlerin farkındalık oluşturmak ve önlemek için uzman görüşünün alınmasından ziyade haber niteliği açısından kullanılmak istendiğini belirtmiştir. İstismar haberlerinin artması, medyanın istismar farkındalığı ve önlemede eğitici rolünün yeterince kullanılmamasına bağlı olarak annelerin kaygılarının, güven

duygusunun etkilendiği ve önlem olarak çocuklarını yalnız bırakmak istemedikleri ifade edilebilir.

Araştırmada annelerin istismara karşı aldıkları önlemlere göre durumluk -sürekli kaygı ölçek puanlarının karşılaştırılmasını incelediğimizde; mahremiyet hakkında bilgi veririm, özel bölgeler hakkında bilgi veririm ve çocuğumla aramda “şifre koyarım”, ben olmadığım zamanlarda onunla iletişime gečecek kişiye şifrenin ne olduğunu sormasını isterim yanıtlarına göre Durumluk Kaygı ölçek puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$) (Tablo 4.5.). Çocuđa, mahremiyet hakkında bilgi verme, özel bölgeler hakkında bilgi verme, iyi kötü dokunuş hakkında bilgi verme, çocukla kurulan iletişimlerde kendini ifade etmesine müsaade etme ve çocuğumla aramda “şifre koyarım”, ben olmadığım zamanlarda onunla iletişime gečecek kişiye şifrenin ne olduğunu sormasını isterim sorularına verilen yanıtlarına göre Sürekli Kaygı ölçek puan ortalaması farkı istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$) (Tablo 4.5.). Orak⁸⁵ “ beden güvenliği”, “dokunuşlar ve hisler”, “yabancılarla güvenlik sınırı oluşturma” gibi konuları temel aldığı araştırmada cinsel istismardan korunmada eğitim programlarının etkili olduğunu, anne ve çocuğun birlikte eğitim almasının daha kalıcı olduğunu belirtmiştir. Yapılan arařtırmalarda⁸⁶⁻⁹¹ istismar konusunda verilen eğitim programlarının çocukların cinsel istismar bilgi düzeyini arttırmada daha etkili olduğunu desteklemektedir. Yapılacak olan cinsel farkındalık eğitimlerinin artırılması ve anne ile çocuğun birlikte ele alınması istismarı önlemede etkili olabilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuk istismarı medya haberlerinin annelerin kaygılarına ve önlem alma durumuna etkisini incelemek amacıyla tanımlayıcı olarak gerçekleştirilen araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

Sonuçlar:

- Araştırmaya katılan annelerin çoğunun medyada çocuk istismarına yönelik haberleri takip ettikleri, istismar haberlerinden etkilendikleri, istismar haberlerinin çocuğa karşı önlem almada etkili olduğu,
- Annelerin çoğunun medyada istismarın ayrıntılı şekilde yer almasını doğru bulmadığı ve istismar haberleri sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusunu etkilediği,
- Annelerin çocuğa mahremiyet, özel bölgeler ile ilgili “iyi dokunuş” ve “kötü dokunuş” hakkında bilgi verdikleri ve bu bilgilerin çoğunun özel bölgeler hakkında bilgi vermek şeklinde olduğu.
- Annelerin kaygı düzeylerinin hafif kaygı düzeyinde olduğu,
- İstismar haberlerinden etkilenme ve istismar haberleri sonrasında yakın çevreye karşı güven duygusu ile kaygı arasında ilişki olduğu görülmüştür.

Öneriler:

- Annelerin çoğunluğunun medya haberlerini takip ettikleri ve etkilendikleri göz önünde bulundurulursa, medyanın istismar hakkında annelerin bilinçlendirilmesi ve önlem alma konusunda eğitici rolünün ön plana çıkarılması buna bağlı olarak daha geniş kitlelere ulaşılması,
- Okul öncesi eğitim kurumlarında, istismar ile ilgili yapılan eğitimlere annelerin dahil edilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

1. Özmen SK. Aile içinde öfke ve saldırganlığın yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2004, 37: 27-39.
2. Polat O. *Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 1 Tanımlar*. Baskı. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007.
3. Kaytez N, Yücelyiğit S, Kadan G. Çocuğa yönelik istismar ve çözüm önerileri. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2018, 1: 18-24.
4. World Health Organization. World report on violence and health:Child abuse and neglect by parents and other caregivers. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf?sequence=1. 24 Ekim 2019.
5. World Health Organization. The health sector responds:Child maltreatment. https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/child/Child_maltreatment_infographic_EN.pdf. 18 Ekim 2019.
6. Kanak M. 0-10 yaş çocuk cinsel istismarının sanal medyadaki yansıması. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Öğretmenliği Programı. Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi, 2011.
7. Barth J, Bermetz L, Heim E, Trelle S, Tonia T. The current prevalence of child sexual abuse worldwide: a systematic review and meta-analysis. *International Journal of Public Health*, 2013, 58: 469-483.
8. Children's Bureau & Administration for Children and Families (ACF). Child maltreatment 2018. <https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/cb/cm2018.pdf>. 24 Şubat 2020.
9. Atalay GE. Sosyal medya ve çocuk:“Babishko Family Fun TV” isimli youtube kanalının eleştirel bir analizi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 2019: 179-202.

10. Duygulu S. Sosyal medyada çocuk fotoğrafları paylaşmanın mahremiyet ihlali ve çocuk istismarı açısından değerlendirilmesi. *TRT Akademi*, 2019, 4: 428-487.
11. Üstündağ A, Şenol F, Mağden D. Ebeveynlerin çocuk istismarına yönelik bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve bilinçlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2015, 1: 212-227.
12. Avcu AU. Annelerin beş yaş çocuklarının gelişimine ilişkin okul öncesi eğitimden beklentilerinin incelenmesi *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2016, 5: 23-32.
13. Ercan N. 4-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin istismar farkındalıkları (Diyarbakır örneği). Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Çağ Üniversitesi 2018.
14. İşeri E. Cinsel istismar. İçinde:Çetin FÇ, Pehlivan Türk B, Ünal F, Uslu R, İşeri E, Türkbay T, Coşkun A, Miral S, Motavallı N (editörler). *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı*, 1. Baskı. Ankara, Hekimler Yayın Birliği, 2008: 470-477.
15. Turhan E, Sangün Ö, İnandı T. Birinci basamakta çocuk istismarı ve önlenmesi. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 2006, 15: 153-157.
16. Yüksel H, Yüksel M. Çocuk ihmali ve istismarı bağlamında Türkiye’de çocuk gelinler gerçeği. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2014, 5: 1-24.
17. Türkiye Büyük Millet Meclisi. Başta cinsel istismar olmak üzere çocuklara yönelik her türlü istismar olaylarının araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis araştırması komisyonu raporu 2016. https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic. 18 Mart 2020.

18. Kaplan SJ, Pelcovitz D, Labruna V. Child and adolescent abuse and neglect research: A review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *Journal-American Academy Of Child And Adolescent Psychiatry*, 1999, 38: 1214-1222.
19. Acehan S, Bilen A, Ay MO, Gülen M, Avcı A, İçme F. Çocuk istismarı ve ihmalinin değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 2013, 22: 591-614.
20. UNICEF. Türkiye’ de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması: Özet rapor. <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf>. 2 Şubat 2020.
21. Yavuzer H. *Okul Çağı Çocuğu*. Baskı. İstanbul, Remzi Kitabevi, 2000.
22. Taner Y, Gökler B. Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Acta Medica*, 2004, 35: 82-86.
23. Dereobalı N, Karadağ SÇ, Sönmez S. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocuk istismarı ihmali şiddet ve eğitimcilerin rolü konusundaki görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 2013, 14: 50-66.
24. Hillis S, Mercy J, Amobi A, Kress H. Global prevalence of past-year violence against children: a systematic review and minimum estimates. *Pediatrics*, 2016, 137: 1-13.
25. Polat O. Türkiye’de çocuk istismarı raporu-2. <http://imdat.org/wp-content/uploads/2018/05/RAPOR-%C3%87OCUK-%C4%B0ST%C4%B0SMARI-tam.pdf>. 2 Mart 2020.
26. Aktepe E. Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2009, 1: 95-119.
27. Bilginer Ç, Hesapçioğlu ST, Kandil S. Çocukluk çağı cinsel istismarı: Mağdur ve sanık açısından çok yönlü bakış/Sexual abuse in childhood: a multi-dimentional

look from the view point of victims and perpetrators. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 2013, 26: 55-64.

28. UNICEF. Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence.
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43499/9241594365_tur.pdf?sequence=21&isAllowed=y. 18 Mart 2020.
29. Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği. İhmal ve istismara uğrayan çocuğa bütüncül yaklaşım. <http://cogepdermakale.com/pdf/24.pdf>. 3 Mart 2020.
30. Yağmur F. Çocuk istismarı ve ihmali. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 2008, 12: 71-78.
31. Küpeli S, Kanbur N, Derman O. Çocuk istismarı: Bir olgu sunumu. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 2003, 12: 129-130.
32. Kar H. Çocukta fiziksel istismar. *Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics*, 2017, 3: 175-180.
33. Güner Şİ, Güner S, Şahan MH. Çocuklarda sosyal ve medikal bir problem; istismar. *Van Tıp Dergisi*, 2010, 17: 108-113.
34. Ayvaz M, Aksoy MC. Çocuk istismarı ve ihmali: ortopedik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 2004, 35: 27-33.
35. Kara B, Biçer Ü, Gökalp AS. Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 2004, 47: 140-151.
36. Dervişoğlu S. Çocuk istismarı ve ihmali açısından sokakta çalışan çocuklar ve avrupa birliği uygulamaları. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2012.

37. Doğanlı B, Karaörs G. Çocuk istismarı ve sosyal devlet kapsamında çocuk istismarına yönelik alınan önlemler. *The Journal of International Scientific Researches*, 2017, 2: 82-92.
38. Hornor G. Emotional maltreatment. *Journal of Pediatric Health Care*, 2012, 26: 436-442.
39. İnsan Hakları Derneği. Çocuk ihmalı ve istismarını önleme öğretmenler ve aileler için eğitim kılavuzu. https://ihd.org.tr/images/pdf/cocuk_ihmalini_ve_istismarini_onleme_ogretmenler_ve_aileler_icin_egitim_klavuzu.pdf. 16 Haziran 2020.
40. Akdi M. Ana-babanın çocuğun fotoğraf ve görüntülerinin sosyal medyada yayınlamasından doğan sorumluluğu. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2016, 22: 123-144.
41. Sağır M, Doğruluk S. Öğretmen adaylarının sosyal medyaya ilişkin tutumları ile internet bağımlılıkları arasındaki ilişki. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2018, 18: 1041-1063.
42. Aslan S, Durmuş E. Okul öncesi dönemde güncel bir ebeveyn davranışı: Sharenting. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2020, 4: 135-151.
43. Erişir RM, Erişir D. Yeni medya ve çocuk instagram özelinde sharenting (paylaşanabalık) örneği. *Yeni Medya Dergisi*, 2018, 4: 50-64.
44. Serin H. Sosyal medyada çocuk hakları ihlalleri: Ebeveynler ve öğretmenler farkında mı? *Eskisehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019, 20: 1005-1031.
45. Cerrah L, Bazu B, Baran M. Çocuk cinsel istismar haberlerinin ideolojik bakışla sanal basındaki sunumu. *Turkish Studies - Social Dergisi*, 2020, 15: 789-806.

46. Demirel SD. Dijital medyada haber üretim sürecinde okuyucu odaklılık. *Journal of International Social Research*, 2018, 11: 824-831.
47. Ulusoy HÖ. Yerel basında çocuk odaklı habercilik: Akdeniz gerçek ve antalya gündem gazeteleri üzerine bir araştırma. *Global Media Journal: Turkish Edition Dergisi*, 2019, 9: 274-293.
48. Duran R. Çocuk hakları odaklı habercilik ve röportaj. İçinde: Alankuş S (editör). *Çocuk Odaklı Habercilik*, İstanbul, İPS Vakfı Yayınları, 2012: 255-268.
49. Arcan EH. Medya bağlamında çocuk hakları. İçinde: *Çocuk hakları ve medya el kitabı anne baba, öğretmen ve medya çalışanları için*, İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları, 2011: 249-262.
50. Özdemir EE. Çocuk istismarı haberlerinin yazılı basında sunumu. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2012.
51. Eşgin Ö. Sosyal medyada çocuk istismarı: 2013 ve 2018 yıllarının karşılaştırmalı analizi ve sosyal hizmet bağlamında değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 2019.
52. Genç SZ, Güner F. Çocuk hakları bağlamında medyaya ilişkin aile görüşleri (Çanakkale ili örneği). *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2016, 9: 1-23.
53. Erükçü G, Öz M. Çocuğun cinsel istismarı ve kurumsal yapılanmalar. İçinde: *Uluslararası katılımlı çocuk ihtiyaçları sempozyumu* Ankara, 2012: 554-564.
54. Bek MG. Medyada çocuk hakları ve etik ilkeler. İçinde: *Çocuk hakları ve medya el kitabı anne baba, öğretmen ve medya çalışanları için*, İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları, 2011: 23-46.

55. Yıldırım I. Ebeveynlerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi, tutum ve farkındalık düzeyleri. Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı. Tıpta Uzmanlık Tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 2019.
56. Rimsza ME, Schackner RA, Bowen KA, Marshall W. Can child deaths be prevented? The Arizona child fatality review program experience. *Pediatrics*, 2002, 110: 11.
57. Güzelyurt T. Okul öncesi dönemde cinsel eğitim ve istismar: Çocuk kitaplarına yönelik bir inceleme. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 2020, 4: 54-69.
58. Kairys SW, Alexander RC, Block RW, Everett VD, Hymel KP, Johnson CF, Goldman LS, Shelley GA, Wagner KD, Jenny C. Guidelines for the evaluation of sexual abuse of children: subject review. *Pediatrics*, 1999, 103: 186-191.
59. Akbaş T. Çocuklara yönelik cinsel tacizler ve koruyucu eğitim. *Çukurova Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2002, 19: 1-8.
60. SIECUS. Guidelines for comprehensive sexuality education. <https://siecus.org/wp-content/uploads/2018/07/Guidelines-CSE.pdf>. 23 Haziran 2020.
61. Çokar M, Nalbant H. Üreme sağlığı. İçinde:Çokar M, Nalbant H (editörler). *Öğretmen ve Öğretmen Adayları için Cinsel Sağlık Eğitimi*, İstanbul, Renk Matbaası, 2006: 90-152.
62. Katz C, Hamama L. “Draw me everything that happened to you”: Exploring children's drawings of sexual abuse. *Children and Youth Services Review*, 2013, 35: 877-882.
63. Ersoy Ö. Cinsel gelişimle ilgili temel kavramlar ve okul öncesi dönemde cinsel eğitim. İçinde:Artan İ (editör). *Cinsel Gelişim ve Eğitim* Ankara, Hedef Yayınları, 2014: 10-28.

64. Ulukol B. Cinsel istismar. İçinde:Derman O (editör). *Çocuk İstismarına ve İhmaline Yaklaşım*, Ankara, Akademisyen Kitapevi, 2014: 49-56.
65. Ersoy ÖA, Özkan HK. Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel istismara ilişkin bilgilerinin incelenmesi: Nitel bir bakış. *Cumhuriyet International Journal of Education Dergisi*, 2017, 6: 123-139.
66. Altundağ S. Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlere “vücuduma dokunma!” farkındalık eğitimi. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi (UHD)*, 2019, 15: 22-47.
67. Alkan Ersoy Ö. Cinsel gelişim ile ilgili temel kavramlar ve okul öncesi dönemde cinsel eğitim. İçinde:Artan İ (editör). *Cinsel Gelişim ve Eğitim*, Ankara, Hedef 2015: 16-17.
68. Kadioğlu Polat D, Üstün Budak AM. Cinsel eğitimin tanımı-önemi-Türkiye’de ve Dünya’da cinsel eğitim uygulamaları. İçinde:Yağın Güder S (editör). *Erken Çocuklukta Cinsel Eğitim ve Toplumsal Cinsiyet*, Ankara, Eğiten Kitap, 2016: 1-16.
69. Bakır E, Kapucu S. Çocuk ihmali ve istismarının Türkiye’de yapılan araştırmalara yansması: Bir literatür incelemesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2017, 4: 13-24.
70. Arıkan D, Yaman S, Çelebioğlu A. Çocuk ihmali ve istismari konusunda hemşirelerin bilgileri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2000, 3: 29-35.
71. Gölge ZB, Hamzaoğlu N, Türk B. Sağlık çalışanlarının çocuk istismarı ve ihmali konusundaki farkındalık düzeylerinin ölçülmesi. *Adli Tıp Dergisi*, 2012, 26: 86-96.
72. Önal SÇ, Celbiş O, Özdemir B, Özdemir MY. Çocuk istismarı. *Türk Nöroşirürji Dergisi*, 2013, 23: 124-127.

73. World Health Organization. Child maltreatment. <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>. 19 Haziran 2020.
74. Çetinkaya F, Karabulut N. Batın ameliyatı olacak yetişkin hastalara ameliyat öncesi verilen eğitimin kaygı ve ağrı düzeyine etkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2010, 13: 20-26.
75. Aslanoğlu E. Psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin durumluk-sürekli kaygı durumunun incelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi, 2016.
76. Polat A. Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulama sırasında yaşadıkları kaygı düzeyleri ve kaygı yaşamasına neden olan faktörlerin belirlenmesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, 2019.
77. Pekdoğan S. Annelerin istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 2016, 17: 425-441.
78. Korkmaz M, Saçan S, Yücel AS, Gürkan A, Kırık AM. Çocuk istismarı ve cinsel istismarın önlenmesinde medyanın rolünün incelenmesi. *UHPPD*, 2015, 2: 1-32.
79. Öner N, Le Compte A. *Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. Baskı. İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.No:333, 1985.
80. Öner N, Le Compte A. *Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. 1. Baskı. İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 1983: 1-26.
81. Büyüköztürk Ş. *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* 20. Baskı. Ankara, Pegem Akademi Yayınları, 2014.
82. Türkmen RM. Ebeveynlerin engelli çocuklarını istismar ve ihmal etme durumları ile etkileyen faktörler. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları

- Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2019.
- 83.** Dallar Bilge Y, Taşar MA, Kılınçoğlu B, Özmen S, Tıraş Ü. Alt sosyoekonomik düzeye sahip anne-babaların çocuk istismari ve ihmali hakkındaki bilgi düzeyleri, deneyimleri ve kullandıkları disiplin yöntemleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2013, 14: 27-35.
- 84.** Zhang W, Chen J, Feng Y, Li J, Zhao X, Luo X. Young children's knowledge and skills related to sexual abuse prevention: A pilot study in Beijing, China. *Child abuse & neglect*, 2013, 37: 623-630.
- 85.** Orak OS. Annelere ve çocuklara uygulanan koruyucu temelli psikososyal girişimlerin çocukların cinsel istismardan korunma bilgi düzeyine etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı. Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2015.
- 86.** Reppucci ND, Herman J. Sexuality education and child sexual abuse prevention programs in the schools. *Review of research in education*, 1991, 17: 127-166.
- 87.** Finkelhor D, Asdigian N, Dziuba-Leatherman J. The effectiveness of victimization prevention instruction: An evaluation of children's responses to actual threats and assaults. *Child abuse & neglect*, 1995, 19: 141-153.
- 88.** Finkelhor D, Asdigian N, Dziuba-Leatherman J. Victimization prevention programs for children: a follow-up. *American Journal of Public Health*, 1995, 85: 1684-1689.
- 89.** Davis MK, Gidycz CA. Child sexual abuse prevention programs: a meta-analysis. *Journal of clinical child psychology*, 2000, 29: 257-265.

90. Hebert M, Lavoie F, Piche C, Poitras M. Proximate effects of a child sexual abuse prevention program in elementary school children. *Child abuse & neglect*, 2001, 25: 505-522.
91. Topping KJ, Barron IG. School-based child sexual abuse prevention programs: A review of effectiveness. *Review of educational research*, 2009, 79: 431-463.

EKLER

EK-1. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı:	Meral GÜVEN
Doğum tarihi:	29.11.1987
Doğum Yeri:	Eleşkirt/AĞRI
Medeni Hali:	Bekâr
Uyruğu:	T.C.
Adres:	-
Tel:	0 538 522 65 67
Faks:	-
E-mail:	meralguven3@gmail.com
Eğitim	
Lise:	Eleşkirt Lisesi
Lisans:	Atatürk Üniversitesi, Ağrı Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik (2006-2010)
Yüksek lisans:	Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı (2018-2020)
Doktora:	
Yabancı Dil Bilgisi	
İngilizce:	YÖKDİL 71.25 (2017)
Üye Olunan Mesleki Kuruluşlar	
İlgi Alanları ve Hobiler	

EK-2. ETİK BİLDİRİM VE İNTİHAL BEYAN FORMU

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Graduate School of Health Sciences

ETİK BİLDİRİM VE İNTİHAL BEYAN FORMU

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ana bilim dalında Yüksek Lisans Tezi olarak *Prof. Dr. Duygu ARIKAN* danışmanlığında sunulan “Çocuk İstismarına Yönelik Sosyal Medya Haberlerinin Annelerin Kaygılarına ve Bu Konuda Aldıkları Önlemlere Etkisi” başlıklı çalışmanın tarafımızdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını, yararlanılan eserlerin kaynakçada gösterildiğini, Sağlık Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre yazıldığını, Sağlık Bilimleri Enstitüsü tarafından belirlenmiş olan Turnitin Programı benzerlik oranlarının aşılmadığını ve aşağıdaki oranlarda olduğunu beyan ederiz.

Tez Bölümleri	Tezin Benzerlik Oranı (%)	Maksimum Oran (%)
Giriş	5	15
Genel Bilgiler	10	30
Materyal ve Metod	33	35
Bulgular	5	10
Tartışma	13	15

Beyan edilen bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ve beyan ederiz. 30/06/ 2020

Meral GÜVEN

Öğrenci Adı-Soyadı
İmza

Prof. Dr. Duygu ARIKAN

Danışman Adı-Soyadı
İmza

* Tez ile ilgili YÖKTEZ’de yayımlamasına ilişkin bir engelleme var ise aşağıdaki alanı doldurunuz.

Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

EK-3. ETİK KURUL ONAY FORMU

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ ETİK KURUL RAPORU

Sayı:2019-6/1

Tarih: 04.12.2019

Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Etik Kurulu Duygu ARIKAN, Meral GÜVEN isimli araştırmacılar tarafından yapılması planlanan “Çocuk İstismarına Yönelik Sosyal Medya Haberlerinin Annelerin Kaygılarına ve Bu Konuda Aldıkları Önlemlere Etkisi” başlıklı araştırmayı etik açıdan **uygun bulmuştur.**

Prof. Dr. Mağfiret KAŞIKÇI
Başkan

Prof. Dr. Duygu ARIKAN
Üye
Katılmadı

Prof. Dr. Neziha KARABULUT
Üye

Prof. Dr. Reva BALCI AKPINAR
Üye

Prof. Dr. Fatma GÜDÜCÜ TÜFEKÇİ
Üye

EK-4. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI RESMİ KURUM İZİNİ

T.C.
AĞRI VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

5091

Sayı : 68513552-101.99-E.24423847
Konu : Uygulama İzni

09.12.2019

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
ERZURUM

İlgi: 05.12.2019 sayılı dilekçe

İlgi de kayıtlı dilekçeye istinaden; üniversitenizin öğrencisi Meral GÜVEN'in Anket İzni ile ilgili Valilik Makamından alınan 09.12.2019 tarih ve 24358772 sayılı İl Onayı yazımız ekinde gönderilmiştir.

Gereğinin onay yazı doğrultusunda yapılarak yazının ilgiliye tebliğ edilmesi hususunda; Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Faruk TEKİN
Millî Eğitim Müdürü

Ek: 1 Adet Onay
(Posta Yolu İle Gönderilecektir.)

GÜVENLİ ELEKTRONİK
İMZALI ASLI İLE AYNIDIR!
10.12.2019

Adres:
Elektronik Ağ:
e-posta:

Bilgi için: Azime GÜNER Memur
Tel: 0 (472) 280 94 37
Faks: 0 () _____

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 83af-78d2-3c35-9f2c-8862 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
AĞRI VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 68513552-101.01.01-E.24358772
Konu : Anket İzni

09/12/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Meral GÜVEN' nin 05.12.2019 tarihli dilekçesi

İlgide kayıtlı dilekçeye istinaden; Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı öğrencisi Meral GÜVEN'nin İlimiz Merkez Kardelen Anaokulu ve Seyit Ali Onbaşı Anaokulunda 'Çocuk İstismarına Yönelik Sosyal Medya Haberlerinin Annelerin Kaygılarına ve Bu Konuda Aldıkları Önlemlere Etkisi' ile ilgili okullarda anket çalışması yapması, Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Mehmet Faruk TEKİN
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
09/12/2019

Yusuf CIBİR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres:
Elektronik Ağ:
e-posta:

Bilgi için: Azime GÜNER Memur
Tel: 0 (472) 280 94 37
Faks: 0 () _____

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden ff4f-a6af-367c-83ee-b2bd kodu ile teyit edilebilir.

EK-5. SORU FORMU

SORU FORMU

A. SOSYODEMOGRAFİK SORULAR

1-Annenin yaşı?.....

2-Annenin eğitim durumu? ()Okuryazar ()İlkokul ()Ortaokul ()Lise
()Üniversite ()Yüksek Lisans ve üzeri

3- Annenin mesleği? ()Ev Hanımı ()Memur ()İşçi ()Serbest Meslek
()Emekli ()Esnaf ()Diğer(Açıklayınız).....

4-Sosyal güvenceniz: ()Yok ()Var.....

5-Aile yapısı? ()Çekirdek aile ()Geniş aile ()Parçalanmış aile

6-Ailenizin aylık gelir durumu?

()Gelir giderden fazla ()Gelir gidere denk ()Gelir giderden az

7-Uzun süredir yaşadığınız yer? ()Köy ()İlçe ()İl

8-Kaç çocuğunuz var?.....

9-3-6 yaş arasındaki çocuğun cinsiyeti? ()Kız ()Erkek

10-3-6 yaş arasındaki çocuğun yaşı? ()3 ()4 ()5 ()6

B. HABERLERE YÖNELİK SORULAR

11-Sosyal medyada(TV, bilgisayar vb.) çocuk istismarına yönelik haberleri takip eder misiniz?

()Evet ()Hayır

12-Bunlar sizi etkiliyor mu?

()Evet ()Hayır

13- İstismar haberlerinin çocuğunuza yönelik önlem almanızda etkisi oldu mu?

()Evet ()Kısmen ()Hayır

14-Olduysa bunlar nelerdir? Açıklar mısınız?

.....

15-Sosyal medyada istismarın ayrıntılı şekilde verilmesini doğru buluyor musunuz?

()Evet ()Hayır

16- Bu haberler çevrenizdeki akraba ve tanıdık kişilere karşı güven duygunuzu olumsuz etkiler mi?

()Evet ()Kısmen ()Hayır

C.ÖNLEMLERE YÖNELİK SORULAR

İstismar konusunda 3-6 yaş arasındaki çocuğunuza ne tür önlemler alıyorsunuz?

17-Parka yalnız göndermiyorum.

()Evet ()Hayır

18-Tanımadığı insanlarla konuşmasını istemiyorum.

()Evet ()Hayır

19- Birisi ona zorla dokunmaya çalışırsa “yüksek sesle” bağırmasını söylerim.

()Evet ()Hayır

20-Çocuğunuza ; mahremiyet, özel bölgeler, “iyi dokunuş” ve “kötü dokunuş” hakkında bilgi verir misiniz?

()Evet ()Hayır

21- 20. Soruya cevabınız “evet” ise bunlar nelerdir açıkla mısınız?

.....

22- Çocuğun mahremiyetine öncelikle aile fertleri saygı göstermeli düşüncesine katılıyor musunuz?

()Katılıyorum ()Katılmıyorum

23-Okul, park vb. yerlerde güvenlik sistemlerinin (kamera vb.) olması kaygınızın azalmasında etkili olur mu?

()Evet ()Kısmen ()Hayır

24- Kalabalık ortamlarda çocuğun görüş açınızda olmasına dikkat eder misiniz?

()Evet ()Bazen ()Hayır

25-Tanıdığınız biri bile olsa çocuğunuzun başkalarıyla yalnız kalması sizi rahatsız eder mi?

()Evet ()Hayır

26-Çocuğunuzun bedeninde herhangi bir anormallik (kızarma, morarma, yanık vb.) olduğunda bunun nasıl olduğunu sorgular mısınız?

()Evet ()Hayır

27- Çocuğunuza arkadaşları, öğretmenleri, ya da çevresindekiler tarafından aşağılama, azarlama, lakap takma gibi durumlar söz konusu olduğunda kendisini ifade etmesine izin verir misiniz?

()İzin veririm ()Daha sonra konuşmamız gerektiğini söylerim. ()İzin vermem

28-Çocuğunuzun; beslenme, barınma, sağlık ve temizlik gibi gereksinimlerine yeterince özen gösterir misiniz?

()Evet ()Kısmen ()Hayır

29- Çocuğunuzla olan iletişiminizde kendini ifade etmesine olanak tanıyıp, onu yeterince dinler misiniz?

()Evet ()Bazen ()Hayır

30- Çocuğunuza önlem olarak aşağıdakilerden hangilerini uyguluyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

() Çocuğumun yabancı araçlara binmemesi konusunda bilgi veririm.(“Annen hasta ona gidelim”,”sana şeker vereceğim”, “köpeğimi gidip birlikte sevelim “vb. bahanelere kanmaması için)

() Çocuğumla aramda “şifre koyarım”, ben olmadığım zamanlarda onunla iletişime geçecek kişiye şifrenin ne olduğunu sormasını isterim.(Tanımadığı insanlarla iletişim kurmasını önlemek için)

() Çocuğuma anne ile çocuk arasında asla “sır” olmayacağı, her şeyi anlatması konusunda bilgi veririm.

()Çocuğuma bedeninin ona ait olduğu ve çocuk istemezse ona kimsenin dokunmaması için “ hayır” demesini öğretirim.

()Annenin izni olmadan yabancı birinden bir şey almaması gerektiğini söylerim.

EK-6. DURUMLUK-SÜREKLİ KAYGI ENVANTERİ

SÜREKLİ KAYGI ÖLÇEĞİ

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuduktan sonra genel olarak kendinizi nasıl hissettiğinizi kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.

	Hiçbir zaman	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1-Keyfim yerinde				
2-Çabuk yoruluyorum				
3-Olur Olmaz hallere ağlayacak gibi olurum				
4-Diğerleri kadar mutlu olmayı isterdim				
5-Çabuk karar verdiğim için fırsatları kaçıyorum				
6-Kendimi dinç hissedirim				
7-Sakin, kendime hakim ve soğuk kanlıyım				
8-Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissedirim				
9-Gerçekten çok önemli olmayan endişelerim var				
10-Mutluyum				
11-Her şeyi kötü tarafından alırım				
12-Kendime güvenim yok				
13-Kendimi güvende hissedirim				
14-Kendimi hüznü(kederli) hissedirim				
15-Sıkıntı ve güçlük veren durumlardan kaçırım				
16-Hayatımdan memnunum				
17-Aklımdan bazı önemsiz düşünceler geçer ve beni rahatsız eder				
18-Hayal kırıklıklarını öylesine ciddiye alırım ki unutamam				
19-Tutarlı insanım				
20-Son zamanlarda beni düşündüren konular yüzünden gerginlik ve huzursuzluk içindeyim				

DURUMLUK KAYGI ÖLÇEĞİ

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuduktan sonra genel olarak kendinizi nasıl hissettiğinizi kutucuğu işaretleyerek belirtiniz.

	Hemen hiç	Biraz	Oldukça	Tamamen
1-Kendimi sakin hissediyorum				
2-Kendimi güvende hissediyorum				
3-Huzursuzum				
4-Pişmanlık duygusu içindeyim				
5-Kendimi rahat hissediyorum				
6-İçimde bir sıkıntı hissediyorum				
7-İleride olabilecek kötü olayları düşünerek üzülüyorum				
8-Kendimi dinlenmiş hissediyorum				
9-Kendimi kaygılı hissediyorum				
10-Kendimi rahat içinde hissediyorum				
11-Kendime güvenim olduğunu hissediyorum				
12-Kendimi sınırlı hissediyorum				
13-İçimde bir huzursuzluk var				
14-Çok gergin olduğumu hissediyorum				
15-Sükunet içindeyim				
16-Halimden memnunum				
17-Endişe içindeyim				
18-Kendimi fazlasıyla heyecanlı ve şaşkın hissediyorum				
19-Kendimi neşeli hissediyorum				
20-Keyfim yerinde				

EK-7. BİLGİLENDİRİLMİŞ OLUR FORMU

GÖNÜLLÜLERİN BİLGİLENDİRİLMESİ VE RIZASININ ALINMASI PROTOKOLÜ

GÖNÜLLÜLERİN BİLGİLENDİRİLMİŞ OLUR FORMU

Değerli anneler, bu çalışmanın amacı, çocuk istismarına yönelik sosyal medya haberlerinin annelerin kaygılarına ve bu konuda aldıkları önlemlere etkisinin belirlenmesidir. Ağrı il merkezinde bulunan Seyit Ali Onbaşı Anaokulu ve Kardelen Anaokullarındaki çocukların (3-6 yaş) annelerinden rastgele seçilen, çalışmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılabilen anneler ile yürütülecektir.

Bu çalışma Atatürk Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak Prof. Dr. Duygu ARIKAN danışmanlığında yürütülmektedir.

Çalışma kapsamında “Anket Soruları Formu” ve “Durumluk-Sürekli Anksiyete (Kaygı) Envanteri” sorularını cevaplandırmanız beklenmektedir. Araştırmanın yaklaşık 10-15 dakikanızı alacağı tahmin edilmektedir. Araştırma tamamen bilimsel amaçlı yapılmaktadır. Çalışmaya katılım konusunda zorunluluğunuz yoktur. Ayrıca araştırma başladıktan sonra devam etmek istemediğinizde araştırmadan çekilebilirsiniz. Kimlik bilgileriniz kesinlikle gizli tutulacaktır. Topladığımız bilgiler bu araştırma dışında başka bir amaçla kullanılmayacaktır. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

Yukarıda gönüllüye araştırmadan önce verilmesi gereken metni okudum. Bunlar hakkında bana yazılı ve sözlü açıklamalar yapıldı. Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum

Açıklamaları yapan araştırmacının:

Adı-Soyadı: Yüksek Lisans Öğrencisi Meral GÜVEN

İmzası:

Gönüllünün

Adı- Soyadı:

İmzası:

EK-8. TEZ ADI DEĞİŞİKLİĞİ BİLDİRİM FORMU

	SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ Graduate School of Health Sciences	
TEZ ADI DEĞİŞİKLİĞİ BİLDİRİM FORMU		
Öğrencinin Adı ve Soyadı	Meral GÜVEN	
Ana Bilim Dalı	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	
Öğrencinin Kayıtlı Olduğu Program Türü	Yüksek Lisans	
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı Başkanlığına		
Danışmanlığımı yürüttüğüm ve yukarıda bilgileri yazılı olan bilim dalımız öğrencisinin Tez adı aşağıda belirtilen şekilde değiştirilmiştir. Bilgilerinize arz ederim. 16.07.2020		
Prof. Dr. Duygu ARIKAN İmza		
Değişiklik Türü	Tez Adı Değişikliği ☒	
Tezin Eski Adı	Çocuk İstismarına yönelik sosyal medya haberlerinin annelerin kaygılarına ve bu konuda aldıkları önlemlere etkisi	
Tezin Yeni Adı	Çocuk İstismarı Medya Haberlerinin Annelerin Kaygılarına ve Önlem Alma Durumuna Etkisi	
Tezin İngilizce Adı	Tezin İngilizce Adını Yazmak İçin Tıklayınız	
Değişikliğin Gerekçesi	Değişiklik Gerekçesini Gözetmek İçin Tıklayınız	
Tez Savunma Jüri Üyeleri		
	İmza	
1	Prof. Dr. Duygu ARIKAN Atatürk Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	
2	Prof. Dr. Fatma GÜDÜCÜ TÜFEKÇİ Atatürk Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	
3	Doç. Dr. Nazan GÜRARSLAN BAŞ Munzur Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	
4	Unvan-Adı-Soyadı	Kurumu, Ana Bilim Dalı
5	Unvan-Adı-Soyadı	Kurumu, Ana Bilim Dalı

OF29_V1_08.01.2020